

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Marina Pošetšenkova

**MAJANDUSARVESTUSE PEAERIALA TUDENGITE
TÖÖTASUOOTUSED**

Bakalaureusetöö

Õppekava ÄRINDUS, peeriala majandusarvestus

Juhendaja: Natalja Gurvitš, Ph.D.

Tallinn 2018

Deklareerin, et olen koostanud töö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 6305 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Marina Pošetšenkova

.....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 155335TABB

Üliõpilase e-posti aadress: marina.poshechenkova@gmail.com

Juhendaja: Natalja Gurvitš, Ph.D.:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE	4
SISSEJUHATUS	5
1. TUDENGITE TÖÖTASUOOTUSED MAAILMAS	7
1.1. Kõrgharidusega inimeste osakaalu suurenemine ja selle mõju töötasule	7
1.2. Tudengite töötasuootused maailmas	8
1.3. Eriala valikut mõjutavad tegurid	12
1.4. Muud töötasu mõjutavad tegurid	13
2. TUDENGITE TÖÖTASU OOTUSTE UURING	15
2.1. Uuringu meetodika ja valemi kirjeldus	15
2.2. Uuringus osalejate profiil	16
2.3. Ülikooli valimise kriteeriumite analüüs	19
2.4. Tudengite töötasu ootuste analüüs	21
2.5. Tulemuste arutelu ja järeldused	26
KOKKUVÕTE	29
SUMMARY	32
KASUTATUD ALLIKAD	35
LISAD	37
Lisa 1. Tudengite töötasu ootuse uuringu ankeetküsitlus	37
Lisa 2. Tudengite töötasu ootuse uuringu ankeetküsitluse vastused	42
Lisa 3. Ülikooli valiku kriteeriumite analüüs	48
Lisa 4. Töötsu teemal väitega nõusoleku analüüs	49

LÜHIKOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö pealkiri on „Majandusarvestuse peeriala tudengite töötasuootused“.

Töö eesmärgiks oli välja selgitada, millist töötasu soovivad majandusarvestuse eriala tudengid, ning võrrelda neid andmeid varasemate uuringute andmetega. Parima arusaadavuse huvides tudengid paluti määrata töötasu suuruse võimalikud kriteeriumid. Ühtlasi oli eesmärk uurida, milliste kriteeriumide järgi valivad tudengid eriala ja/või ülikooli.

Küsitluse abil saadud andmete töötlemiseks kasutati kvantitatiivset uurimismeetodit. Küsitluse käigus selgitati välja vastanute profiil, millele pööravad tudengid tähelepanu ülikooli või eriala valimisel ning kuidas nad hindavad ülikoolis pakutavaid võimalusi. Töötasuootused paluti määrata nii ülikooli lõpetamise seisuga kui ka pärast viie aasta möödumist ning hinnata, millised kriteeriumid võivad mõjutada töötasu suurust, või lisada oma ettepanekud.

Bakalaureusetöö käigus selgus, et tudengid ootavad vahetult pärast ülikooli lõpetamist töötasu vahemikus 1001–1500 eurot kuus ning viis aastat hiljem vahemikus 1501–2000 eurot kuus. Meeste ootused on kõrgemad kui naiste omad ning magistriõppe tudengid ootavad viie aasta möödumisel ülikooli lõpetamisest suuremat töötasu kui bakalaureuseõppe tudengid. Tudengite arvates sõltub töötasu eelnevast praktika- või töökogemusest ning isiklikuomadustest.

Võtmesõnad: töötasuootused, tööhõive, eriala valik, töötasu suurus.

SISSEJUHATUS

Inimese valikuvabadusega seotud küsimused on olulised, sõltumata sotsiaalmajanduslikust ja poliitilisest olukorrast. Üha tähtsamaks muutub enesemääramine ja -realiseerimine, sest tänapäeva ühiskonnas on igaüks oma õnne sepp. Inimestel on võimalus püstitada eesmärged iseseisvalt ja vabalt. Sellega kaasnevad omad raskused. Üks tähtsamaid otsuseid, mille inimene langetab, on eriala valik, mis määrab paljudel juhtudel kogu tema edasise elu ning peegeldab tema huve ja eluviisi. Aktiivse töölase tegevuse käigus leiab aset professionaalne eneseteostus, milles elukutse mängib olulist rolli mitte ainult olemasolevate võimaluste realiseerimisel, vaid ka isiksuse kujunemisel ja loomingulise potentsiaali suurendamisel. Samas on enamik töötavast rahvastikust palgatöötajad, kelle jaoks töötasu on kõige olulisem sissetulekuallikas. Töötasu suurus ja elutustase on suurel määral omavahel seotud.

Eelmise aasta statistika (Oidermaa 2017) tõestab, et populaarseim bakalaureuse eriala Eestis on äridus Tallinna Tehnikaülikoolis (TTÜ). Kokku laekus sellele erialale 748 avaldust (*Ibid.*). Üheks levinuimaks peerialaks äriduses on olnud viimastel aastatel majandusarvestus – umbes 26% (TTÜ dekanat 2018). Kuid näiteks CV Keskuse uuringute kohaselt on TTÜ vilistlaste palgasoov suuruselt kolmandal kohal (Johanson 2017) ning nende seas ootavad suurimat töötasu infotehnoloogia ja inseneriteaduste spetsialistid. Eesti turu analüüsid tõestavad, et suurimat töötasu said 2017. aastal juhid ja IT-sektori töötajad (CV Keskus 2017). Nende andmete põhjal tekib arusaamine, miks abituriendid valivad majandushariduse.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada, millist töötasu soovivad majandusarvestuse tudengid, ning võrrelda neid andmeid varasemate uuringute andmetega. Maksimaalseks arusaamiseks uurib autor eriala ja ülikooli valiku põhjuseid.

Töö autor püstitas uurimisküsimused, millele ta soovib bakalaureusetöö käigus vastata. Uurimisküsimused on järgmised:

1. Kuidas mõjutab haridustase töötasuootusi?
2. Kas töötasuootused sõltuvad töökogemusest ja praktika olemasolust?

3. Milliste kriteeriumide järgi määrab tööandja tudengite arvates töötasu suuruse?
4. Kas tudengid ootavad majandusarvestuse eriala valides suurt töötasu või huvitavat ametikohta?

Eesmärgi saavutamiseks ja uurimisküsimustele vastamiseks käsitleti temaatilist kirjandust ning viidi tudengite seas läbi ankeetküsitlus, et aru saada, kuidas kujunevad välja töötasuootused, kas need erinevad bakalaureuse- ja magistriõppe tudengite vahel ning kas palgasoov on ala- või ülehinnatud. Küsitluse andmete analüüsimiseks kasutatakse kvantitatiivset uurimismeetodit.

Bakalaureusetöö esimeses peatükis tutvustab autor varasemaid uuringuid töötasuootuste kohta, uurib, kuidas tulevased spetsialistid hindavad oma positsiooni tööturul, ning analüüsib teoreetilisi käsitlusi, tuues välja järeldused. Tuginedes akadeemilistele allikatele, loetleb autor levinuimad põhjused, millest ajendatuna abiturientid valivad eriala ja hindavad oma töötasu tulevikus. Teises peatükis kirjeldab autor uuringu praktilist osa – meetodit, mida ta kasutab uurimisküsimustele vastamiseks. Sealsamas annab autor ülevaate uuringu läbiviimisest ja selles osalenutest ning analüüsib küsitluse käigus saadud andmeid. Viimases peatükis ehk kokkuvõttes esitab autor uuringu praktilise osa tulemused ning toob välja järeldused. Kokkuvõttes on lühidalt kirjas kogu töö üldine tulemus

1. TUDENGITE TÖÖTASUOOTUSED MAAILMAS

1.1. Kõrgharidusega inimeste osakaalu suurenemine ja selle mõju töötasule

Ametliku statistika (OECD, 2007) andmete järgi oli ülikooli astujate osakaal 1970. aastast 1990. aastate alguseni stabiilne ning moodustas meeste puhul 15% ja naiste puhul 13%. Järgnenud kümne aasta jooksul toimusid suured muutused – keskmine näitaja kasvas ja osakaal oli nii meeste kui naiste puhul 35% (*Ibid.*). Riikide lõikes olid need muutused järgmised (*college-age* inimeste osakaal ülikoolides) (*Ibid.*): Ühendkuningriigis 93%, Norras 82%, Hispaanias 63%, Soomes 54%, Prantsusmaal 53% ja USA-s 15%.

2004. aastal jõudsid Chevalier *et al.* (2004) ning Elias ja Purcell (2004) järeldusele, milleni varasemates uuringutes ei jõutud, et rahalised hüved vähenesid viimaste tudengikohortide puhul, keda nad olid uurinud ka oma varasemates uuringutes. Nende järeldusi kinnitavad leiud (O’Leary, Sloane 2005), et need muutused mõjutasid ainult inimesi, kes jäid sissetulekute jaotuse alumisse ossa, kus olid väiksema õppeedukusega üliõpilased.

Ühendkuningriigis läbi viidud uuring (O’Leary, Sloane 2005), mille käigus uuriti aastatel 1993–2003 lõpetanute sissetulekuid, tõestab, et kõrghariduse populaarsus ja ülikoolilõpetajate arvu kasv ei ole kaasa toonud positsiooni paranemist tööturul. Võib täheldada, et lõpetanute arvu suurenemine tööturul tõi 2003. aastaks tagasihoidlikke rahalisi hüvesid. Muudatused on naiste puhul selgemini nähtavad kui meeste puhul ning madalapalgalistel töökohtadel rohkem levinud kui kõrgemapalgalistel. Üheks põhjuseks võib olla asjaolu, et erinevate erialade koolituskulud on erinevad. Uuringu autorid arvavad (*Ibid.*), et üliõpilased, kelle koolitus oli kallim, saavad hõivata kõrgemaid positsioone ja seega maksta ka hariduse eest kõrgemat hinda (näiteks õppelaenude puhul). Tulevane tööandja võib sellega manipuleerida, pakkudes populaarsete ja taskukohaste elukutsete puhul väiksemat töötasu (*Ibid.*).

Hiljutine uuring (Hoxby 2009) tõestab, et ülikoolid on muutunud taotlejate vastuvõtul vähem valivaks, võrreldes viie aasta taguste andmetega. Uuringu autor märgib (*Ibid.*), et neid muutusi ei

saa seostada taotlejate arvu suurenemisega, sest kohtade arv haridusasutustes ei kasva sama kiirusega. Võib siiski väita, et seda võib põhjustada asjaolu, et taotlejad on muutunud mobiilsemaks. See tähendab, et kõrgkooli valitakse sagedamini olenemata selle asukohast. Kõige olulisemaks valikukriteeriumiks oli ülikooli ressurss¹. Võib lisada, et õppemaksud ja toetused, mida üliõpilased kasutavad, on muutunud nende jaoks kättesaadavamaks. Kõrgkooli pooleli jätnud ehk eksmatrikuleeritud üliõpilaste arv on äärmiselt väike. Nende andmete põhjal võib järeldada, et peaaegu kõik üliõpilased, kes on õppinud Ühendkuningriigi ülikoolides, on saanud kõrghariduse. (Walker, Zhu 2008)

Andmete kohaselt (Walker, Zhu 2011) esineb Ameerika Ühendriikide ülikoolidesse vastuvõtul erinevusi. See on tingitud asjaolust, et paljudes USA ülikoolides on ohtralt väikese konkurentsiga kutsealasid. Nende hulka ei kuulu ülikoolid, mida peetakse tugevaks ühes kindlas valdkonnas, kus taotlejate vastuvõtt on rangem. Nad (*Ibid.*) usuvad, et see olukord on tüüpiline ka Ühendkuningriigis. Sellest ka probleem, et sõltuvalt õppeasutusest erineb suurel määral üliõpilaste hariduse kvaliteet. Kuid ainus näitaja, mis suudaks selle probleemi välja tuua, on kasu, mida üliõpilased saavad pärast lõpetamist, kuid nendele järeldustele (*Ibid.*) pole võimalik tugineda, sest andmed on puudulikud (vastuste arvu tõttu).

1.2. Tudengite töötasuostused maailmas

Nagu juba mainitud, kuna kutsealasid hinnatakse tööturul erinevalt, tekib probleem, et taotlejad valivad sageli kutseala lähtuvalt eeldustest, kui palju nad hakkavad tulevikus teenima. See küsimus tuuakse esile mitmes uuringus, kus on uuritud üliõpilaste töötasuootusi ja seejärel võrreldud neid tööturul valitseva olukorraga. Näiteks Dominitz ja Manski (1996) viisid läbi uuringu Ameerika Ühendriikide üliõpilaste seas ning jõudsid nelja järelduseni. Üks neist oli seotud asjaoluga, et tudengid on vägagi teadlikud tulevastest palgatõusunäitajatest, kuid oma sissetulekut peetakse üsna ebamääraseks. Üliõpilased mõistavad, et nende investeeringud haridusse peaksid end ära tasuma, ning eeldavad töötasu hüppelist kasvu vahemikus 30–40 eluaastat. Eraldi järeldavad autorid (*Ibid.* 8), et küsitletud üliõpilased hindavad sissetulekute ebavõrdsust palju suuremaks kui tegelikkuses.

¹ „Üliõpilaspõhisteks ressurssideks on õppekulud, üliõpilaste teenused, akadeemiline tugi ning rajatiste käitamine ja hooldus. Üliõpilaspõhised ressursid ei sisalda kulutusi uuringutele, avalikele teenustele, haiglatele ega muudele funktsioonidele.“ (Hoxby 2009)

Bettsi 1996. aasta uuring tõestas, et esimese kursuse üliõpilastel on väärarv ettekujutus nende tulevases töötasust kui teise või kolmanda kursuse üliõpilastel. Kuid üldiselt olid saadud andmed reaalsest andmetest 20% võrra suuremad (Betts, 1996). 1998. aastal kinnitasid Heckert ja Wallis (1998), et esimese aasta üliõpilaste töötasuootused on ebarealistlikumad kui teistel üliõpilastel. Oma uuringus jõudsid nad järeldusele, et nii naiste kui ka meeste töötasuootused on kõrgemad kui keskmised näitajad tööturul. Blau ja Ferberi (1991) andmed tõestavad, et naissoost majandusteaduse tudengite ootused on väiksemad kui meestel. Kuid nad (1991) arvavad, et selline olukord on tingitud sellest, et emaduse ajaks naiste karjäär tavaliselt peatub. Samuti (Heckert, Wallis 1998) oli suur osa üliõpilastest veendunud, et nende haridus aitab neil tulevikus karjääri üles ehitada, ning arvas, et nad jõuavad kunagi oma ametialal tippu. Väärarv siiski märkimist, et algtöötasu (palga, mida saadakse tööturule sisenemisel) suhtes olid naistel väiksemad ootused kui meestel (*Ibid.*).

Hiljem jõudsid teised uurijad samale järeldusele, et esimese aasta üliõpilaste ootused on ebarealistlikumad kui teise või kolmanda kursuse tudengitel (Botelho, Pinto 2004). See uuring viidi läbi äri- ja majanduskolledžis. Vastavalt uuringu tulemustele on üliõpilased, kes sisenevad varsti tööturule, soost sõltumata paremini informeeritud mitte ainult töötasudest oma erialal, vaid neil on ka ettekujutus kogu olukorrast tööturul. Lisaks sellele kinnitavad andmed (*Ibid.*) uuringu Heckert ja Wallis (1998), et naised küsivad keskmiselt väiksemat palka kui mehed. Botelho ja Pinto (2004) seletavad seda asjaoluga, et naised ootavad haridusest vähem kasu.

Samal teemal uurisid Webbink ja Hartog (2004) Hollandi üliõpilasi. Selleks paluti tudengitel väljendada oma ootusi algpalga suhtes ning neli aastat hiljem kohtusid uurijad uuringurühmaga. Pärast andmete läbivaatamist jõudsid Webbink ja Hartog (2004) järgmistele järeldustele:

- Tulevased üliõpilased kaaluvad oma otsust kõrghariduse valikul hoolikalt. Seda kinnitab asjaolu, et üliõpilaste seas praktiliselt ei eksisteeri üksikisiku tasandil suuri erinevusi tegeliku töötasu ja oodatava töötasu vahel. Lisaks puudub erinevus töötasuootustes grupi tasandil.
- Üliõpilaste ootused algtöötasu suhtes varieeruvad sõltuvalt erialast. Näiteks sotsiaalteaduste, majanduse, tervishoiu, põllumajandusteaduste ja inseneriteaduse üliõpilastel olid oma tulevase sissetuleku osas erinevad ootused, mis langesid kokku iga haru reaalsusega.
- Keeletudengid ülehindavad oma tulevase tulusid. Sarnane tulemus (liiga optimistlik) oli üliõpilaste seas, kes on pärit suure sissetulekuga perest.

Neid tulemusi kokku võttes võib järeldada, et üliõpilastel on hea ettekujutus tööturul toimuvast, nii seoses algpalga suurusega kui ka erinevusega sõltuvalt valitud erialast. Kuid uuringu autorid (*Ibid.* 9) märgivad, et nad ei soovi kohaldada neid tulemusi kogu elanikkonna suhtes.

Tšehhi Vabariigis läbi viidud uuringu (Simsova, Reissová 2016) kokkuvõtted:

- Magistrandid ei oota turule sisenedes kõrgemat töötasu kui bakalaureusetudengid.
- Erinevate erialade tudengite ootused on erinevad.
- Majadusteaduse tudengid ootavad turule sisenedes 3,68 võrra kõrgemat töötasu kui sotsiaalteaduste tudengid. Pärast esimest aastat on see erinevus 4,18 ja pärast kolmandat 25,9.
- Ettevõtted ja organisatsioonid määravad töötasu erinevalt. Näiteks ei paku töötasu tõstmist järgneva kolme aasta jooksul üle 30% organisatsioonidest ja 5% ettevõtetest.
- Tudengid eeldavad, et mida pikemaks muutub tulevikus nende töökogemus, seda suurem on nende töötasu.
- Ettevõtted pakuvad turule sisenevatele majandusteaduse tudengitele 17,6 võrra suuremat töötasu kui organisatsioonid. Pärast esimest ja kolmandat aastat on erinevus 21,7 ja 26,25.
- Tudengid ootavad suuremat töötasu, kui tööandjad on nõus neile pakkuma.

Kokkuvõtvalt saab väita, et töötasu suurus sõltub suurel määral erialast, organisatsioonid on nõus maksma vähem kui ettevõtted ning tudengite töötasuootused on ülehinnatud.

Huvitava eelduse tegi Jerrim (2011). Jerrim (2008) leidis, et Ühendkuningriigis ülehindavad üliõpilased oma oodatavat sissetulekut keskmiselt 10% võrra, kuid tulevase töötasu suurus pole seotud ülikooli kvaliteediga. Küll aga mängivad suurt rolli nende akadeemilised tulemused ülikoolis või isiklikud omadused. Kolm aastat hiljem (Jerrim, 2011) tekib prognoositavate ja tegelike tulude vahele 15%-ne erinevus. Samuti märgib Jerrim (2011), et üliõpilaste ootused sõltuvad suuresti abiturientide sisseastumisnõuetest ja riiklikust poliitikast kõrghariduse pakkumisel. Kuid see nähtus (ülehindamine) ei pruugi alati olla negatiivne. Näiteks pakub uuringu autor (*Ibid.*), et tulevase palga ülehindamine võib mõjutada positiivselt tööotsimist, mis tähendab, et ülikoolilõpetaja teeb suuremaid jõupingutusi, et leida paremini tasustatud töö. Lisaks sellele võivad olla põhjuseks ebatäpne tööhõive hindamine valdkondades, kus tulevased üliõpilased soovivad tööd leida (*Ibid.* 10).

Selle kohta on ka üks eeldus, et õpilased võivad tulevasi töötasusid alahinnata (Carvajal *et al.* 2000). Autorite (*Ibid.*) empiirilised andmed näitavad, et Miami Ülikooli tudengid kalduvad

alahindama tööd suurema tunnikoormusega (ületöötamine) ja ülehindama vanuse mõju töötasule. Samuti eeldavad esimese aasta üliõpilased rohkem, et neil saab olema väiksem sissetulek, kui nad eelistavad töötada suurettevõttes või juhtivatel ametikohtadel (*Ibid.*). Võrreldes esimese aasta üliõpilaste arvamusel, leiavad teise ja kolmanda kursuse tudengid, et töötamine suure firmas tagab neile tulevikus suurema sissetuleku, ning juhtimispositsiooni küsimuses jääb nende arvamus neutraalseks. Carvajali *et al.* (2000) järgi on Miami Ülikooli tudengid, kes soovivad leida oma esimese töökoha väljaspool Miami, kindlad, et teenivad vähem kui teised ülikooli vilistlased (autorid märgivad, et seda eeldust tööturul ei täheldata). Samuti on võimalik jälgida üliõpilaste vastuste erinevust nende rahvuse järgi. Näiteks eeldavad Ladina-Ameerikast pärit üliõpilased, et nende esimene töötasu on väiksem kui tudengitel, kes on pärit mujalt kui Ladina-Ameerikast. Kuid Ladina-Ameerikast pärit lõpetanute sissetulek on suurem kui teistest rahvusrühmadest lõpetanute oma (*Ibid.*).

Samuti tehti uuring (Brunello *et al.* 2004) ettevõtlus- ja juhtimisüliõpilaste hulgas, mis viidi läbi küsitluse abil, milles osales umbes 3000 üliõpilast üle kogu Euroopa. Uuringu eesmärk oli uurida eeldatava sissetuleku ja tõenäolise tööhõive suhet tööturul, samuti nende erinevusi riikide ja ülikoolide lõikes. Usaldusväärsete tulemustega saab arvestada Itaalias, Saksamaal, Austrias, Šveitsis ja Portugalis, sest nendes riikides oli kõige rohkem vastanuid. Saadud tulemuste kokkuvõtte on järgmised:

- Oodatav töötasu sõltub üliõpilase soost, vanusest, õpinguaastast, vanemate haridusest, tudengi võimetest ja sellest, kui kättesaadav on informatsioon tulevase sissetuleku kohta.
- Naissoost tudengid ootavad tulevastel töökohtadel väiksemat sissetulekut kui meessoost üliõpilased, samuti halvemat ametikohta.
- Oodatava sissetuleku ja tulevaste kutsealaste väljavaadete taset mõjutab ka perekondlik taust. Selle põhjal saavad autorid järeldada, et isiklikud võrgustikud on lõpetanute seas Euroopa tööturul väga olulised.
- Suhteliselt hea akadeemilise tulemustega tudengid ootavad suuremat töötasu ja paremaid töövõimalusi.
- Eraõppeasutuste tudengitel on väiksemad ootused kui riiklikes kõrgkoolides õppivatel tudengitel.
- Oodatava töötasu hälve ei ole vastavuses tegeliku töötasu hälbe, vaid on seotud üliõpilaste arvuga, kes otsivad teavet tulevaste sissetulekute kohta, olenemata sellest, kas tegemist on trükistega, ülikoolide allikatega või isikliku suhtluskogemusega.

Saadud tulemuste põhjal teevad autorid kaks olulist järeldust. Esiteks eeldavad naissoost tudengid arvatavasti diskrimineerimist tööturul, seega on nende palgad ja väljavaated väiksemad kui meessoost tudengitel. Selle tagajärjel võib tekkida probleem, et naised investeerivad haridusse vähem. Kui see olukord ei muutu, jätkub meeste ja naiste palgalõhe. Teiseks, kuna üliõpilase perekondlik taust on endiselt tähtis, jääb perekonna positsioon ühiskonnas oluliseks, põhjustades ebavõrdsust.

Wolter (2000) võrdles Ameerika Ühendriikide ja Šveitsi üliõpilaste ootusi tulevaste tulude suhtes ja seda, kuidas eriala valik mõjutab nende ootusi ja otsuseid mõjutavaid tegureid. Sel eesmärgil viidi üliõpilaste seas läbi küsitlus, mis võimaldas jõuda kahele peamisele tulemusele. Esimene neist kinnitab, et üliõpilased kasutavad ratsionaalselt olemasolevat ja tulevaste palgaküsimuste uurimiseks kättesaadavat infot, sest uuringu käigus saadud vastused näitavad, et ootused ei erine oluliselt tegelikkusest. Teine tulemus näitab, et USA üliõpilased eeldavad tööturul sissetulekute ebavõrdsust, eeldades seega ka suuremat sissetuleku jaotust. Kuid USA üliõpilased ülehindavad seda mõju – tegelikkuses on see väiksem. Šveitsi üliõpilased eeldavad jällegi väiksemat sissetulekute jaotust, kuigi olukord tööturul ei kinnita nende hüpoteesi. Tuleb märkida, et uuringus ei ilmnenud suuri erinevusi Šveitsis küsitletud rühmade vahel. Saadud tulemuste põhjal võib järeldada, et kuigi tudengid ei pruugi saada täielikku infot turul valitsevate tendentside kohta, aimavad nad tänu ligikaudsetele hinnangutele, kui suur võib olla nende tulevane töötasu. Teine järeldus seisneb selles, et tudengitele on vaja anda lisainfot töötasu jaotumise kohta, sest praegu ei mõista tudengid sissetuleku tegelikku jaotust ning sellest tulenevalt on üksikud ootused oma olemuselt üsna heterogeensed.

1.3. Eriala valikut mõjutavad tegurid

Ahmed *et al.* 2016 arvavad, et tänapäeval, mil leiab aset palju muutusi tehnoloogias ja maailmas, tekivad ka uued erialad, mida tudengid tahavad õppida. Ülikoolidel tuleb omakorda mõista, mida tulevased üliõpilased soovivad, et kohandada programme ja saada aru, kas nende pakkumised on asjakohased. Selle eesmärgi saavutamiseks tuleb välja selgitada, mis mõjutab tulevase karjääri valikut. Tulemused näitasid, et bakalaureuse- ja magistriõppe üliõpilased valivad tõenäoliselt erialad, millest nad on rohkem huvitatud. Huvi õpitava haru vastu on olulisem kui rahalised hüved ja võimalikud soovitused tulevaseks tööks. See fakt rõhutab informatsiooni ja teadmiste tähtsust tulevastele üliõpilastele ning selle kättesaadavuse olulisust.

Beggs *et al.* (2008) seadsid kahtluse alla, kas üliõpilased on huvitatud õpitavast valdkonnast. Uuringu, milles osales 852 üliõpilast, andmed näitavad, et tudengid on oma erialast huvitatud. Väärrib märkimist, et enamik vastuseid sai tugevaima hinnangu ehk vastuseks oli „suur huvi“. Autorite analüüs näitas, et kõige olulisemad on järgmised põhjused (Beggs *et al.* 2008): 1) kooskõla huvidega, 2) kursuse programm, 3) töö iseärasused, 4) rahalised hüved, 5) psühhosotsiaalsed hüved, 6) teabeotsing.

DeMarie ja Aloise-Young (2003) uurisid, kas tudengite huvi tekib või muutub (areneb) eriala õppimise käigus. Andmed ei näita õppeaastate lõikes mingeid muutusi. Kuid on ka erandeid, näiteks erinevalt muude kursuste tudengitest olid esimese aasta tudengid rohkem huvitatud üldainetest kui nende peeriala ainetest. Kuid kummalgi juhul ei sõltunud huvi kogu elukutse vastu õppimise aastast. Selle teabe põhjal peaksid õppejõud oma ained üles ehitama nii, et üliõpilastel tekiks nende vastu huvi, mitte lootma, et üliõpilased ise on piisavalt motiveeritud. Tasub märkida, et uuring viidi läbi humanitaarülikoolis, kus peeriala ei olnud vaja valida kuni teise aasta lõpuni.

1.4. Muud töötasu mõjutavad tegurid

Käesolevas alapeatükis kirjeldab autor uuringut, mis ei ole otseselt seotud tudengite töötasuootustega, kuigi selle autorid teevad huvitava kokkuvõtte, mis on käesoleva töö jaoks oluline. 2017. aastal viisid Eriksson *et al.* (2017) läbi uuringu Rootsi tööturul tegutsenud värbamisfirmade seas. Uuringu käigus paluti värbamisfirmadel kirjeldada äsja lahkunud töötajat. Seejärel saatsid Eriksson *et al.* (2017) nendesse firmadesse CVd, mille kõik kriteeriumid olid sarnased, kuid erinesid sugu, vanus, haridus, töökogemus, rahvus, usk, pereseis (*family situation*), kaal ja tervis. Saadud tulemused on järgmised:

- Vanemaid inimesi (üle 55 aasta vanuseid) võetakse tööle väiksema tõenäosusega (69% võrra vähem).
- Soolist diskrimineerimist ei leitud.
- Rahvus ja usk on kriteeriumid, millele pööratakse rohkem tähelepanu. Mitteeurooplasi võetakse tööle 28% võrra vähem ja mittekristlasi keskmiselt 27,5% võrra vähem.
- Liigse kehakaaluga inimesi palgatakse 83% võrra vähem kui normaalkaalus inimesi.
- Kui kandidaadil on kaks või rohkem last, pakutakse talle 25% võrra vähem tööd.

Ühtlasi leidsid Eriksson *et al.* (2017), kui mitme protsendi võrra peab palk olema väiksem, et tööandja suhtuks tööotsijatesse neutraalselt:

- 16% võrra väiksem, kui inimene on mitteeurooplane.
- 19% või 15% võrra väiksem, kui inimene on vastavalt islamiusuline või juut.
- 8% võrra väiksem, kui inimene on ülekaaluline.

Enamikus maailma riikidest on ebaseaduslik langetada töölevõtmise otsuseid rahvuse või usu alusel, kuid on seaduslik võtta arvesse perekonnaseisu, kehakaalu ja tervisega seotud probleeme.

Kokkuvõttes võib öelda, et tudengite töötasuootuste teemal on tehtud palju uuringuid, ja nagu näha, võivad tulemused olla vastuolulised. Käsitletud kirjanduse põhjal saab väita, et on olukordi, kus tudengid nii üle- kui alahindavad oma tulevast sissetulekut. Tavaliselt ootavad naised väiksemat töötasu kui mehed, magistriõppe spetsialistid eeldavad suuremat sissetulekut kui bakalaureuseõppe tudengid ning üliõpilaste ootused sõltuvad erialast ja valitud ülikoolist. Uuringute tulemusi kasutab autor selleks, et võrrelda neid bakalaureusetöö teises peatükis saadavate tulemustega.

2. TUDENGITE TÖÖTASU OOTUSTE UURING

2.1. Uuringu meetoodika ja valemi kirjeldus

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada, milline on töötasusoo majandusarvestuse tudengite seas, ning võrrelda neid andmeid varastemate uuringute andmetega. Ühtlasi uuritakse eriala valiku põhjuseid. Püstitatud eesmärgi saavutamiseks ja vastuste leidmiseks kasutab töö autor kvantitatiivset uurimismeetodit.

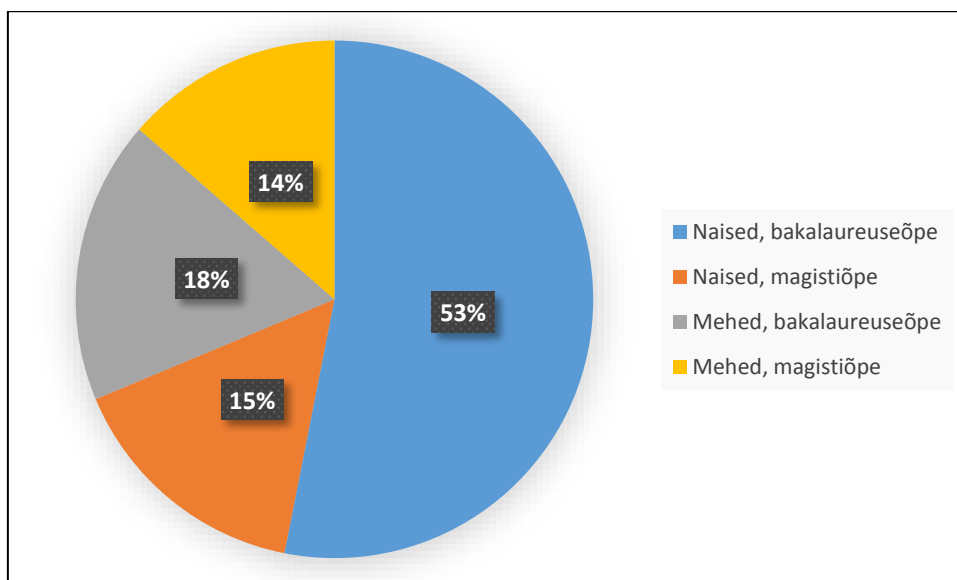
Uuringu läbiviimiseks koostas autor Google Formsi keskkonnas internetipõhise küsimustiku. Küsimustik oli suunatud eelkõige tudengitele, kes õpivad Eesti ülikoolides majandusarvestuse peerialal või kes soovivad selle peeriala tulevikus valida (näiteks kui peeriala ei valita esimesel õppeaastal). Saadud vastused on anonüümsed ning andmed on töös välja toodud vaid üldises vormis. Küsimustik koosnes viieteiskümnest kohustuslikust küsimusest ja ühest vabatahtlikust. Kuus küsimust olid mõeldud vastaja profiili väljaselgitamiseks, näiteks sugu, vanus, ülikool jms. Kaks küsimust pühendati ülikooli valimise kriteeriumidele. Üheksa küsimust käsitlesid töötasuootusi. Viimases küsimuses, mis polnud kohustuslik, said tudengid soovi korral lisada oma kommentaare. Kohustuslikud küsimused olid kas valikvastusega või siis paluti anda hinnang 5-palli skaalal: 1 – üldse ei ole nõus; 2 – pigem ei ole nõus, 3 – neutraalne, 4 – pigem nõus, 5 – olen täiesti nõus.

Selle küsimustiku abil soovis autor aru saada, kuidas tudengid valivad endale ülikooli ja eriala, kuidas nad kujutavad ette oma tulevast sissetulekut ning millised kriteeriumid võivad olla olulised töötasu määramisel. Küsimustiku koostamisel võeti aluseks varem uuritud aspektid või varasemad tulemused, mis on välja toodud bakalaureusetöö teoreetilises peatükis, et võimaldada tulemuste võrdlemist. Ühtlasi lisas autor küsimusi ja vastusevariante, et teha uusi järeldusi ning täiendada varasemaid uuringuid. Küsimustiku vorm on välja toodud lisas 1.

Autor postitas küsimustiku veebikeskkonda Facebook, täpsemalt ülikoolide veebigruppidesse, et suurendada küsitluses osalejate arvu, ning vastanud rahuldasi uurimiskriteeriume. Lisaks levitas autor küsimustikku oma sõprade ja tuttavate seas, kes õpivad majandusarvestuse peerial. Küsimustikule oli võimalik vastata ajavahemikus 01.–21.03.2018, millest teavitati tudengeid autori pöördumises küsimustiku alguses. Seisuga 22.03.2018 oli küsimustikule vastanud 96 tudengit. Küsimustiku töötlemine ja graafikute koostamine viidi läbi MS Exceli tarkvara abil. Küsimustiku käigus saadud andmed on toodud lisas 2.

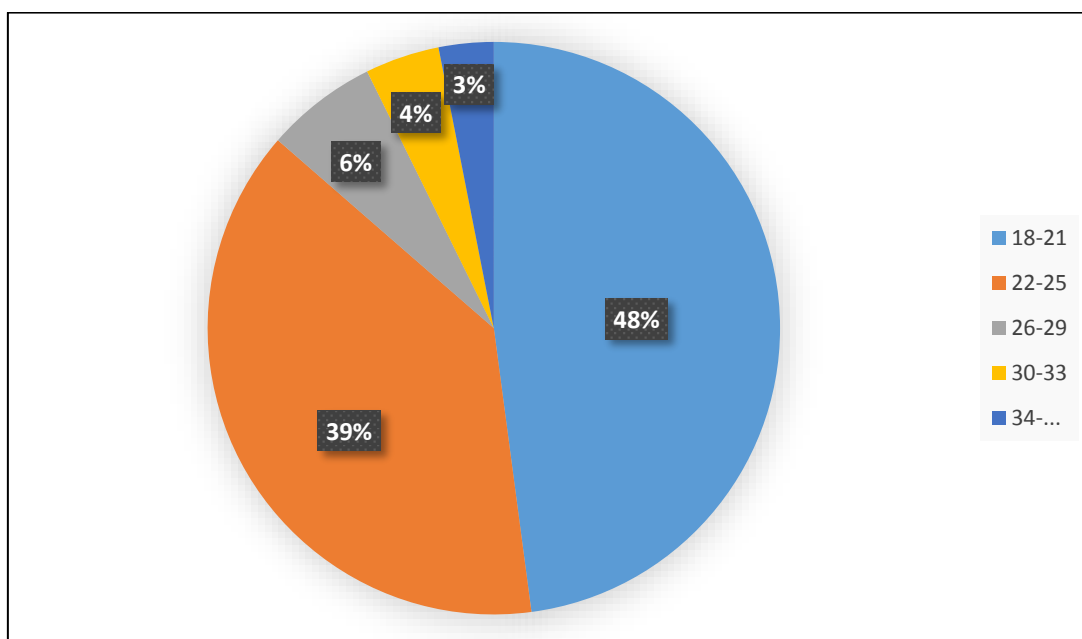
2.2. Uuringus osalejate profiil

Nagu mainitud, osales uuringus 96 inimest. Nende hulgas oli 66 naist ja 30 meest. Põhjalikuma ülevaate annab allpool toodud joonis 1. 53,1% naistest (51 – siin ja edaspidi vastanute arv) õppis bakalaureuseõppes ning 15,6% (15) magistriõppes. Meestest õppis bakalaureuseõppes 17,7% (17) ja magistriõppes 13,6% (13). Kokku õppis bakalaureuseõppes 70,8% tudengitest (68) ja magistriõppes 29,2% tudengitest (28). Võib väita, et naised on aktiivsemad ning vastasid küsimustikule rohkem. Kirjeldatud olukorra põhjal võib ka järeldada, et naissoost bakalaureusetudengid valivad finantsarvestuse peerialaks suurema tõenäosusega kui mehed. Magistriõppes võib see kokkuvõtte olla ekslik, sest arvuline erinevus ei ole piisavalt suur.

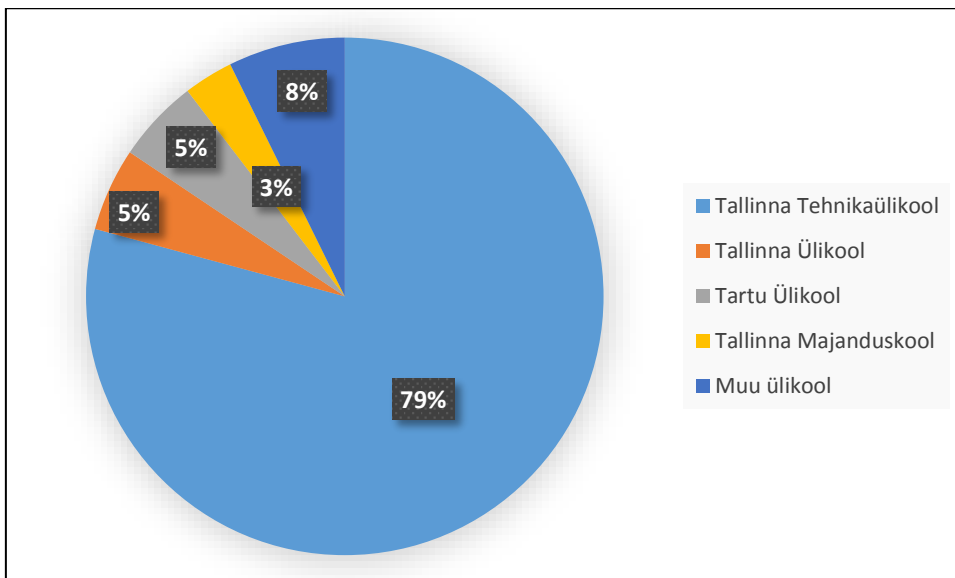
Joonis 1. Küsimustikule vastanud tudengite soo kaupa
Allikas: autori koostatud, aluseks uuringu tulemused.

47,9% vastanute (46) vanus oli 18–21 aastat. Enamiku moodustas see vanusegrupp sellepärast, et tavaliselt õpivad selles eas inimesed bakalaureuseõppes. Vanusegruppi 22–25 aastat kuulus 38,5% vastanutest (37) – tavaliselt lõpetavad selle vanusegrupi tudengid bakalaureuseõppe, astuvad magistriõppesse või õpivad emmas-kummas. 6,3% tudengitest (6) oli 26–29 aasta vanune, 4,2% tudengitest (4) 30–33 aasta vanune ning kõige vähem – 3,1% (3) – oli 34-aastaseid või vanemaid tudengeid (vt joonis 2).

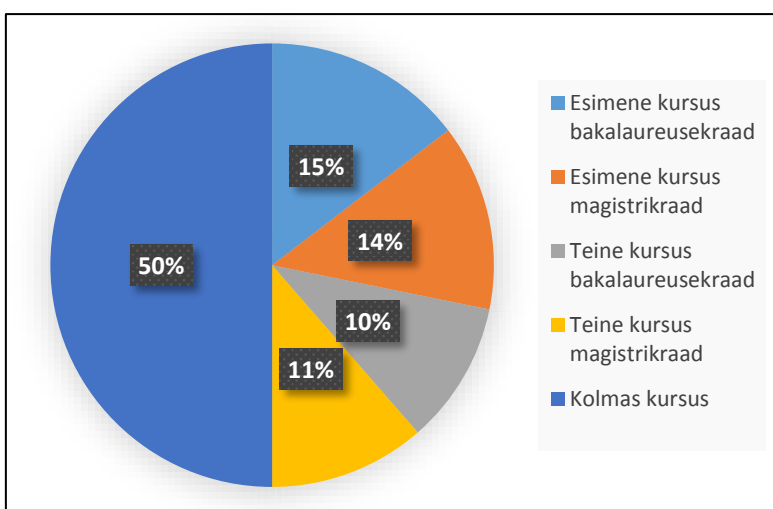
Joonis 2. Küsimustikule vastanud tudengite vanuse kaupa
Allikas: autori koostatud, aluseks uuringu tulemused.

Kõige rohkem uuringus osalenuid – 79,2% (76) – õppis Tallinna Tehnikaülikoolis, 5,2% tudengitest (5) õppis Tallinna Ülikoolis, sama palju tudengeid – 5,2% (5) – Tartu Ülikoolis, 3,1% tudengitest (3) Tallinna Majanduskoolis ning ülejäänud – 7,3% (7) – valisid vastusevariandi „muu“ (vt joonis 3).

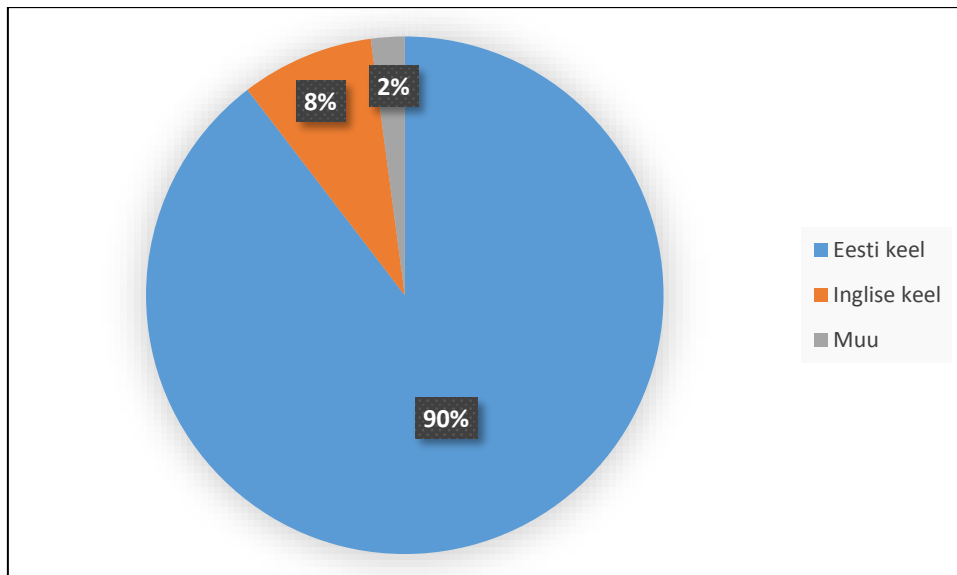
Joonis 3. Küsimustikule vastanud tudengite (üli)koolide kaupa
Allikas: autori koostatud, aluseks uuringu tulemused.

Kõige rohkem vastanuid ehk 50% (48) õppis kolmandal kursusel. Kuna Eestis on bakalaureuseõppes kolm kursust, võib teha järelduse, et enamik tudengitest lõpetab sel aastal ülikooli ning käesoleva bakalaureusetöö teema on nende jaoks aktuaalne. Esimesel ja teisel kursusel õppis tudengeid võrdselt ehk vastavalt 25% (24) ja 25% (24). Kuna esimesel ja teisel kursusel õpivad nii bakalaureuse- kui magistriõppe tudengid, esitab autor nende protsentuaalsed arvud eraldi. Bakalaureuseõppes õppis 14,6% tudengitest (14) esimesel kursusel ja 10,4% tudengitest (10) teisel kursusel. Magistriõppes õppis esimesel kursusel 13,6% tudengitest (13) ja teisel 11,4% tudengitest (11) (vt joonis 4).

Joonis 4. Küsimustikule vastanud tudengite kursuste kaupa
Allikas: autori koostatud, aluseks uuringu tulemused.

Suurem osa tudengitest õppis eesti keeles – 89,6% (86) –, inglise keeles õppis 8,3% tudengitest (8) ning variandi „muu“ valis 2,1% tudengitest (2). Kuna Eestis on kõrgharidus eestikeelsetel õppekavadel tasuta, võib teha järelduse, et enamik õpib tasuta.

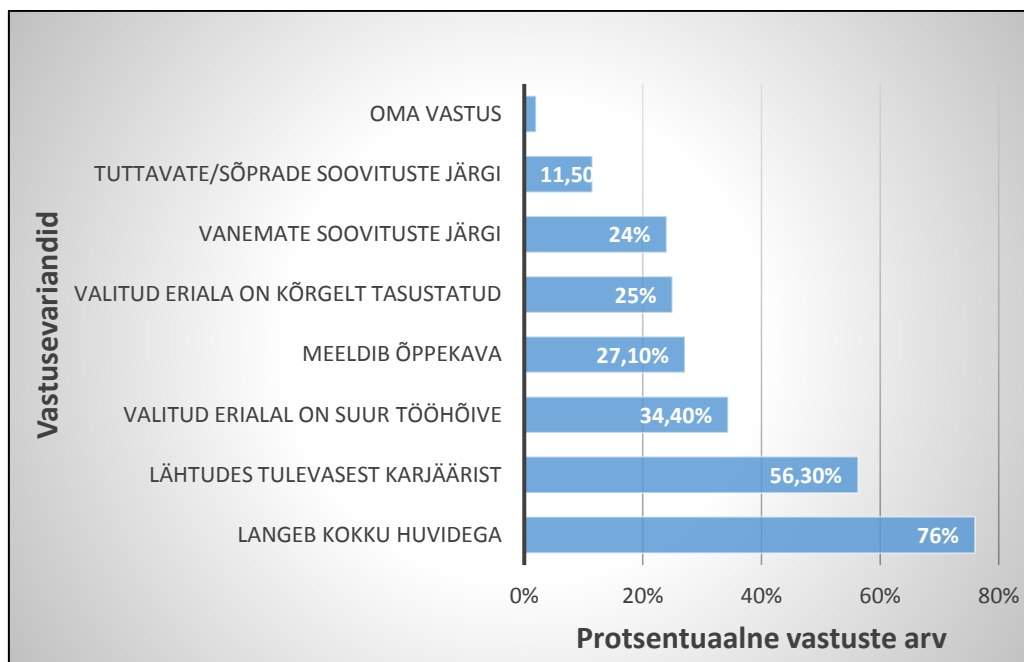
Joonis 5. Küsimustikule vastanud tudengite õpekeele kaupa
Allikas: autori koostatud, aluseks uuringu tulemused.

Eespool toodud andmed kinnitavad, et uuringus osalenutel on erinev taust ehk vastused on mitmekülgsed, kuigi vastanute seas oli rohkem naisi ja tudengeid vanuses 18–25 aastat ning enamik õppis Tallinna Tehnikaülikoolis, eesti keeles ja bakalaureuseõppe kolmandal kursusel.

2.3. Ülikooli valimise kriteeriumite analüüs

Seoses eriala valimisega otsustasid tudengid kõige sagedamini vastusevariandi „langeb kokku huvidega“ kasuks – 76% (73). Samas ainult kolmandikule – 27,1% (26) – meeldis valitud eriala õppekava. Otsuse langetamisel pööravad tudengid tähelepanu ka sellele, milline karjäär võib neid tulevikus oodata. Selle vastuse valis 56,3% tudengitest (54). Prognoosides oma tulevast karjääri, uurivad tudengid ka tööhõivet oma erialal. Sellele pööras tähelepanu 34,4% tudengitest (33) ning 25% tudengitest (24) uuris, kas valitud eriala on hästi tasustatud või mitte. 24% tudengitest (23) valis oma eriala vanemate ning 11,5% (11) tuttavate või sõprade soovitusel. Kaks tudengit lisasid

oma vastusevariandi – üks neist polnud valitud erialale astudes kindel ning teise otsus oli spontaanne (vt joonis 7).

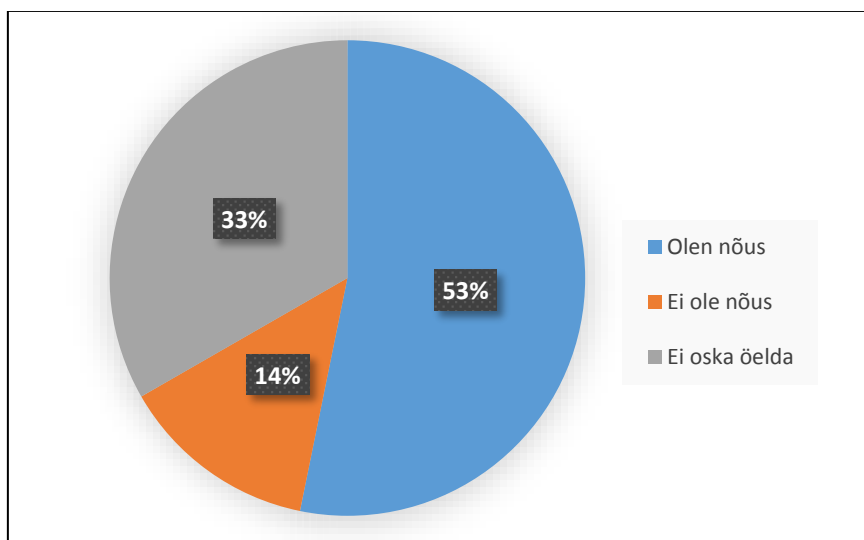
Joonis 7. Küsimustikule vastanud tudengite kriteeriumid eriala valimisel
Allikas: autori koostatud, aluseks uuringu tulemused.

Teises küsimuses ülikooli kohta palus autor hinnata kriteeriume ülikooli valimisel: 1 – üldse ei ole nõus, 2 – pigem ei ole nõus, 3 – neutraalne, 4 – pigem nõus, 5 – olen täiesti nõus. Nagu selgub tabelist (vt lisa 3), peavad tudengid ülikoolis, kuhu nad sisse astuvad, kõige olulisemaks eriala õppekava. Vastuse keskmine väärtus 4,5 viitab sellele, et tudengid on pigem nõus või täiesti nõus, et see kriteerium on tähtis. Täiesti nõus oli 63,5% vastanutest, pigem nõus 29,2% ja neutraalne 4,2% ning pigem või üldse ei olnud nõus vastavalt 2,1% ja 1%. Vastustel „ülikooli tuntus Eestis või maailmas“ ja „õppekulud“ oli võrdne keskmine väärtus 4,0 ehk tudengid olid pigem nõus nende tegurite olulisusega. Tuntuse olulisusega nõustus täielikult 40,6% vastanutest, pigem oli nõus 31,3% ja neutraalne 17,7% ning pigem ei olnud nõus 6,3% ja üldse nõus 4,2%. Õppekulud olid 51% jaoks väga olulised, 21,9% jaoks pigem olulised ja 14,6% jaoks neutraalsed. 3,1% arvas, et pigem ei ole need olulised, ja 9,4%, et ei ole üldse olulised. Praktikavõimalused olid oluliste tegurite seas neljandal kohal – selle väitega oli täiesti nõus 40,6% tudengitest, pigem nõus 25%, neutraalseks jäi 18,8%, 9,4% ei olnud pigem nõus ning 6,3% polnud üldse nõus. Praktikavõimaluste keskmine väärtus oli 3,8, mis tõestab, et ülikooli valimisel tudengid pigem pööravad sellele tähelepanu. Keskmised väärtused olid võrdsed ka vastustel „ülikooli vilistlaste seas on kõrge tööhõive määr“ ja „ülikooli infrastruktuur“ – 3,6. Kuid infrastruktuuri puhul oli

kõige populaarsem vastus „pigem nõus“ – 33,3% –, samas kui tööhõive määra olulisuse puhul oli enamik ehk 31,3% täiesti nõus. Õppehoone seisukorra osas jäi enamik neutraalseks (32,3%), kuid tasub märkida, et keskmine väärtus oli täpselt neutraalse ja pigem olulise vahel – 3,5. Ülejäänud vastuste keskmine väärtus jäi 3,3 ja 2,7 vahele. Kõige ebaolulisemateks kriteeriumideks pidasid tudengid ülikooli asukohta ja Erasmuse programmi võimalusi ülikoolis. Nende tegurite tähtsusega ei nõustunud üldse vastavalt 31,3% ja 26% tudengitest. Veidi vähem tudengeid (25%) suhtus Erasmuse programmi neutraalselt.

2.4. Tudengite töötasu ootuste analüüs

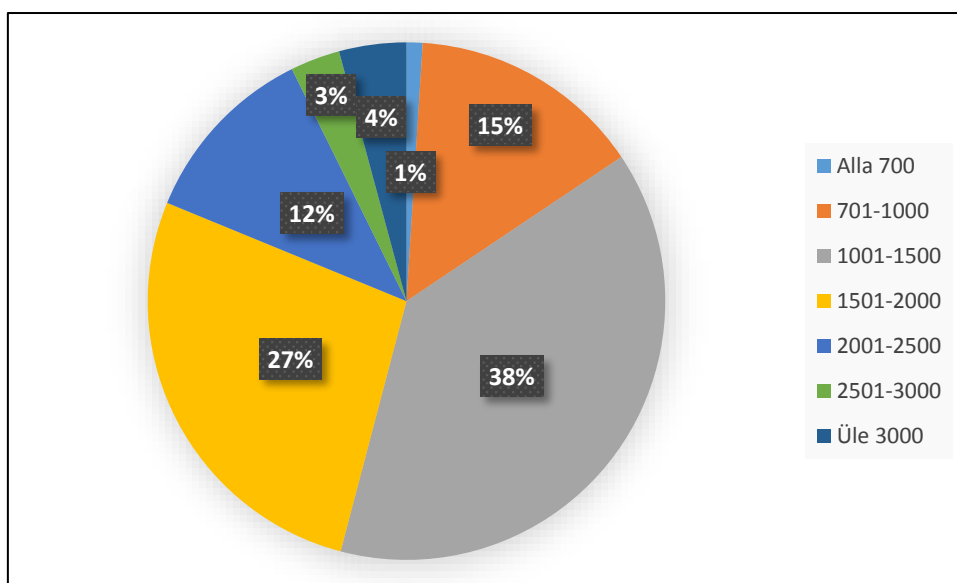
Esimesena esitati väide, et tudengite eriala on hästi tasustatud. Üle poole tudengitest – 53,2% (51) – oli selle väitega nõus, kolmandik ehk 33,3% (32) vastas, et ei oska nõustuda ega mittennõustuda, ning ainult 13,5% (13) tudengitest ei olnud väitega nõus (vt joonis 8).

Joonis 8. Küsimustikule vastanud tudengite nõustumine väitega
Allikas: autori koostatud, aluseks uuringu tulemused.

Ülikooli lõpetamise seisuga olid tudengitel erinevad töötasuootused. Suurem osa – 38,5% (37) – tudengitest ootas brutopalka vahemikus 1001–1500 eurot kuus. Teisel kohal oli ootus saada brutopalka 1501–2000 eurot kuus – selle variandi valis 27,1% tudengitest (26). 14,6% tudengitest (14) ootab brutopalka, mis jääks vahemikku 700–1000 eurot kuus. Neli inimest ehk 4,2% tudengitest soovis brutopalka üle 3000 euro kuus. 3,1%-l tudengitest (3) jäid ootused vahemikku 2501–3000 eurot brutopalka kuus ning vaid 1% tudengitest (1) arvas, et tema igakuine

brutotöötasu jääb allapoole 700 euro piiri (vt joonis 9). Samas oli bakalaureuseõppe tudengite – 40,6% (28) – ja magistriõppe tudengite – 33,3% (9) – populaarseim vastus ühesugune – nad ootasid 1001–1500-eurost kuupalka. Mehed ootasid enamjaolt töötasu 1501–2000 eurot kuus – seda väitis 33,3% meestest (10). Naiste enim valitud variant oli 1001–1500 eurot, mille valis 43,9% naistest (29). Kuna suurem osa valimist õpib Tallina Tehnikaülikoolis, saab eraldi välja tuua selle ülikooli tudengite töötasuootused. Enim valitud vastusevariant kogu ülikooli tudengite seas jäi vahemikku 1001–1500 eurot – 40,7% (31). Bakalauruse- ja magistriõppes olid tulemused ühesugused: 1001–1500 eurot – vastavalt 41,4% (24) ja 38,9% (7).

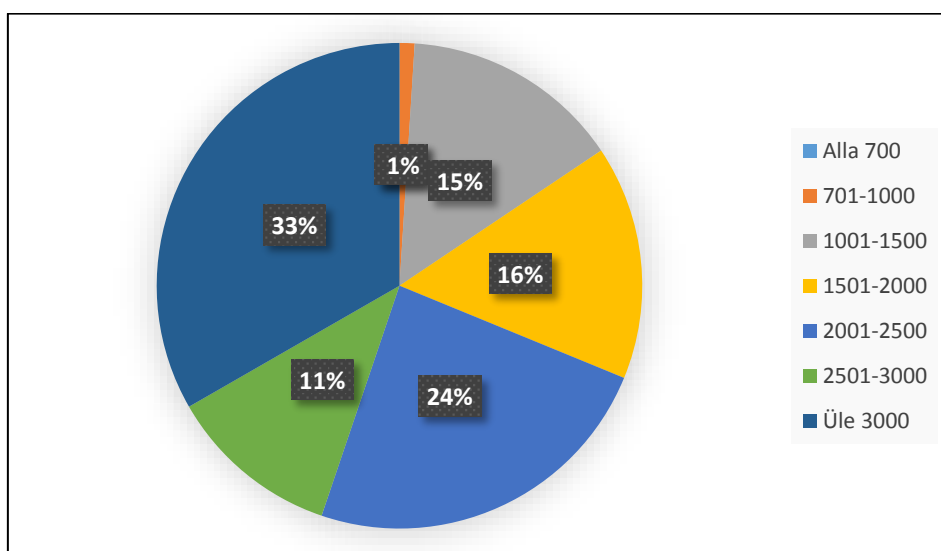

Joonis 9. Küsimustikule vastanud tudengite töötasu ootused pärast ülikooli lõpetamist
Allikas: autori koostatud, aluseks uuringu tulemused.

Selleks, et eraldada kaks küsimust töötasuootuste kohta, palus autor hinnata väiteid skaalal: 1 – üldse ei ole nõus, 2 – pigem ei ole nõus, 3 – neutraalne, 4 – pigem nõus, 5 – olen täiesti nõus. Andmete põhjal (vt lisa 4) võib väita, et tudengite arvates suurendab tööpraktika läbimine töö leidmise võimalust. Selle väite keskmine väärtus oli kõige suurem: 4,2. 53,1% tudengitest oli täiesti nõus, 26% pigem nõus ja 12,5% neutraalne ning 6,3% pigem ei olnud nõus ja 2,1% ei olnud üldse nõus. Kuid tudengite arvamus tööpraktika mõju kohta töötasule oli keskmise väärtuse järgi eelviimasel kohal – 3,6. Selle väitega oli täiesti nõus 29,2% vastanutest, pigem nõus 27,1% ja neutraalne 24% ning pigem ei olnud nõus 11,5% ja üldse ei olnud nõus 8,3%. Vaatamata sellele oli kõige rohkem tudengeid täielikult nõus, et töötasu sõltub erialast. Täiesti nõus oli 54,2% tudengitest, pigem nõus 22,9% ja neutraalne 9,4% ning pigem ei olnud nõus 10,4% ja üldse polnud nõus 3,1%. Keskmine väärtus oli 4,1.

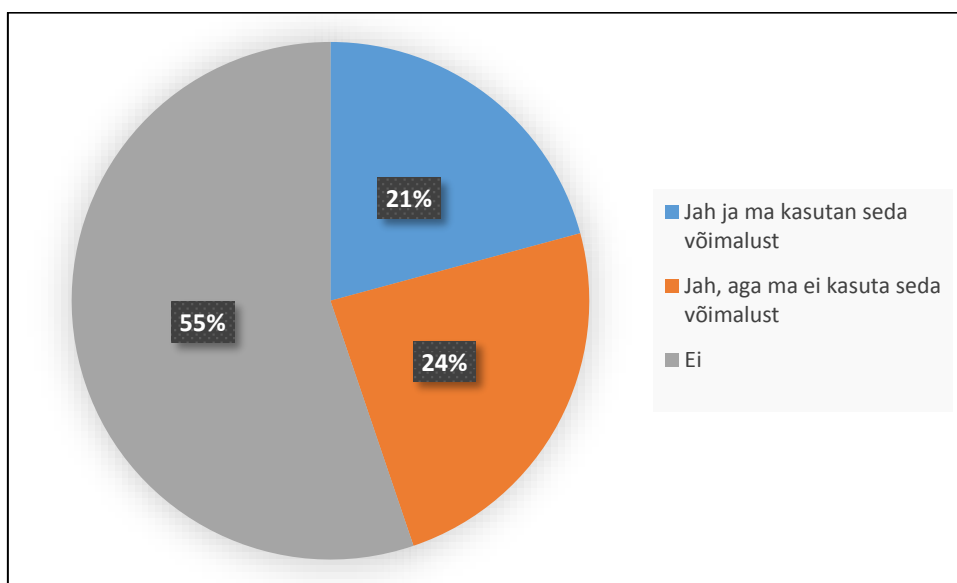
Väitega, et „sotsiaalvõrgustik on oluline töö leidmisel“ oli enamik pigem nõus – selle keskmine väärtus oli 3,9. Antud juhul oli 36,5% tudengitest täiesti nõus, 31,1% pigem nõus ja 20,8% neutraalne ning 6,3% ja 5,2% polnud vastavalt pigem või üldse nõus. Väide, et magistrikraadiga spetsialistid teenivad rohkem kui bakalaureusekraadiga spetsialistid, jäi „neutraalse“ ja „pigem nõus“ vahele – keskmine väärtus oli 3,5. Enamjaolt hindasid tudengid väidet neutraalselt (25%) või nõustusid sellega täielikult (30,2%). Tasub märkida, et bakalaureuseõppe tudengite seas oli selle väite keskmine väärtus 3,4, magisrtiõppe tudengite seas aga 3,6.

Viie aasta möödudes ülikooli lõpetamisest prognoosis kolmandik tudengitest – 33,3% (32) – igakuist brutotöötasu 1501–2000 eurot, 24% tudengitest (23) ootas 2001–2500 eurot kuus, 15,6% (15) üle 3000 euro, 14,6% (14) arvas, et nende töötasu jääb vahemikku 1001–1500 eurot kuus, 11,5% (11) ootas brutotöötasu 2501–3000 eurot ning 1% tudengitest (1) arvas, et tema töötasu saab olema 700–1000 eurot kuus. Varianti, et töötasu jääb allapoole 700 eurot kuus, ei valinud keegi (vt joonis 10). Selles küsimuses oli bakalaureuse- ja magistriõppe tudengite enim valitud vastus erinev. Bakalaureusetudengid ootasid 1501–2000 eurot kuus – selle variandi valis 37,7% – ning magistrandid 2001–2500 eurot kuus – selle vastuse valis 26% (7). Enamik ehk 42,3% naistest (28) ootas viie aasta möödudes ülikooli lõpetamisest 1501–2000-eurost kuutasu. Meeste hulgas oli populaarseim vastus 2001–2500 eurot – selle valis 30% meessoost tudengitest (9). Tallinna Tehnikaülikooli andmete järgi ootas 1501–2000 eurot kuus 36,2% bakalaureuseõppe tudengitest (21). Magistriõppe tudengite ootused olid võrdsed suurusjärgudes 1501–2000, 2001–2500 ja 2501–3000 eurot – 22,2% (4) iga vastusevariandi puhul.

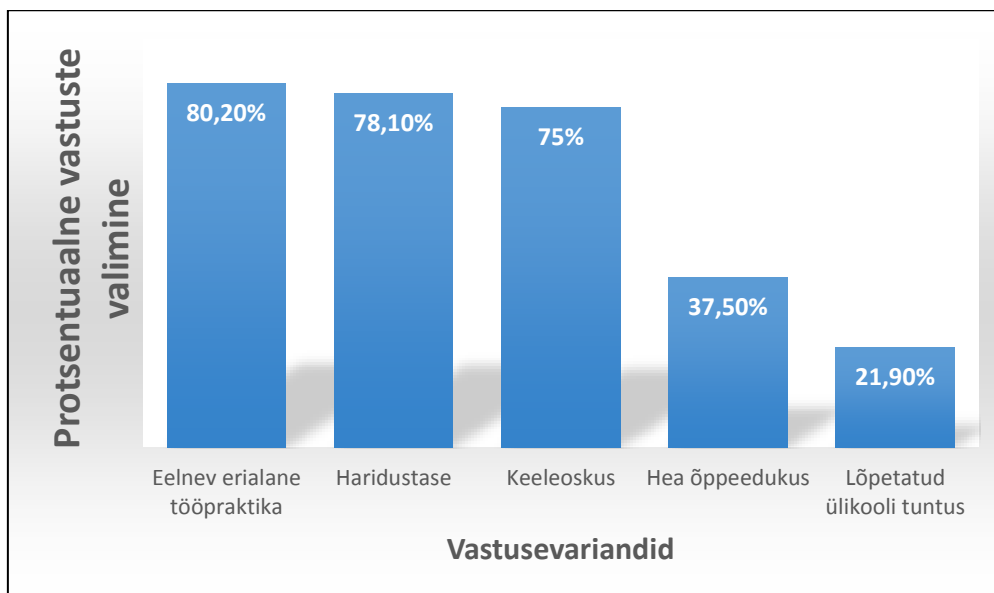
Joonis 10. Küsimustikule vastanud tudengite töötasu ootused viis aastat pärast ülikooli lõpetamist
Allikas: autori koostatud, aluseks uuringu tulemused.

Töötasuootused võivad sõltuda sellest, kas tudengi vanemad või tuttavad töötavad samal erialal ning saavad talle pärast ülikooli lõpetamist töö leida. Seepärast lisas autor küsimuse ka selle kohta. Enamikul tudengitest ei ole kedagi, kes saaks neil aidata tööd leida. Selle vastusevariandi valis 55,2% tudengitest (53). 24% (23) väitis, et neil on keegi, kes saaks neid töö leidmisel aidata, kuid nad ei soovi seda võimalust kasutada ning teevad seda iseseisvalt. Väikesel osal tudengitest – 20,8% (20) – oli olemas pereliige või tuttav, kes saaks neid pärast ülikooli lõpetamist aidata, ning nad arvasid, et kasutavad seda võimalust (vt joonis 11).

Joonis 11. Küsimustikule vastanud tudengite vastused töö leidmise küsimusele
Allikas: autori koostatud, aluseks uuringu tulemused.

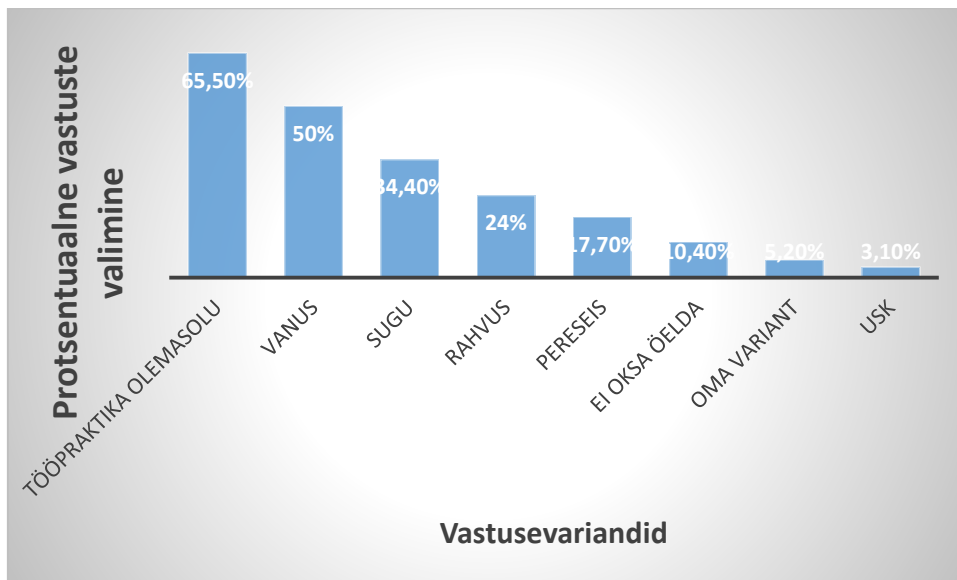
Samas töötasuootused sõltuvad ka erinevatest kriteeriumitest, millele tööandja pöörab tähelepanu tööasu määramisel. Autor palus tudengeid valida kõige olulisemad kriteeriumid või täiendada nimikirja oma variandiga. 80,2% (77) tudengit arvavad, et kõige olulisem, millele tööandja pöörab tähelepanu on eelnev erialane tööpraktika. Umbes sama palju – 78,1% (75) tudengit arvavad, et tähtsaks kriteeriumiks on haridus tase. Veidi vähem tudengeid 75% (72) peavad oluliseks keeleoskused. Hea õppeedukus on neljandal kohal, ning 37,5% (36) tudengit valisid seda vastust. Lõpetatud ülikooli tuntust kui olulisemaks kriteeriumiks valisid 21,9% (21) tudengit. Täiendavalt mõned lisasid ka oma kriteeriumite variandid. Nende hulgas olid: ametikoha väärtus, team work, pead ise olema aktiivne ja kiire õppija, et näidata oma potentsiaali, avaliku ja erasektori vahe, kui vastutav ettevõtte jaoks tehtud töö, enda motivatsioon ja eesmärgid, töö ajal näidatud oskused ja initsiatiiv, praktilised oskused, tööülesanded; kui palju aega kestab tööpäev, isiklik potentsiaal, töökogemus, erialane kogemus. Kokku oma vastust lisasid 12 tudengit (vt joonis 12).

Joonis 12. Küsimustikule vastanud tudengite arvamus kriteeriumite kohta
Allikas: autori koostatud, aluseks uuringu tulemused.

Küsimusele, mis on tudengi jaoks oluline: kas kõrge töötasu või huvitav töö, valis üle poole tudengitest ehk 69,8% (67) huvitava töö ning ülejäänud 30,2% (29) kõrge töötasu (vt joonis 13). Tasub märkida, et nii tudengid, kes eelistasid huvitavat tööd, kui ka need, kes eelistasid kõrget töötasu, ootasid enamjaolt vahetult pärast ülikooli lõpetamist töötasu 1001–1500 eurot kuus – vastavalt 35,8% (24) ja 41,3% (12). Need, kes eelistasid huvitavat tööd, ootasid enamasti viie aasta pärast töötasu 1501–2000 eurot kuus – 34,4% tudengitest (23). Need, kes eelistasid suurt töötasu, prognoosisid palka vahemikus 2001–2500 eurot. Selle vastusevariandi valis 31% vastanutest (9).

Ankeedi viimases küsimuses paluti täpsustada, millised kriteeriumid võivad veel mõjutada töötasu suurust. Tööpraktika olemasolu valis 65,6% tudengitest (63), töötaja vanus oli tähtsusest teisel kohal – selle valis 50% tudengitest (48) – ning 34,4% (33) arvas, et töötasu võib mõjutada töötajaja sugu. Vastusevariandi, et töötasu võib mõjutada rahvus, valis 24% tudengitest (23) ning 17,7% (17) arvamusel kohaselt on oluline ka pereseis. Kõige vähem nimetati pakutud variantidest usku – 3,1% (3). Küsimusele ei osanud vastata 10,4% tudengitest (10) ning 5,2% (5) lisas ise meelepärast vastusevariandi. Ühtlasi arvas 3,12% tudengitest (3), et oluline on varasem töökogemus, 1% (1) pööras tähelepanu töötaja individuaalsetele töötulemustele ning 1% jaoks (1) oli oluline enda äriidee (vt joonis 14).

Joonis 14. Küsimustikule vastanud tudengite kriteeriumid töötasu määramisel
Allikas: autori koostatud, aluseks uuringu tulemused.

Saadud andmete põhjal saab teha järeldusi ja ettepanekuid, mille autor toob välja järgmises alapeatükis.

2.5. Tulemuste arutelu ja järeldused

Alapeatükkides 2.1.–2.4. analüüsis autor küsimustiku abil saadud vastuseid. Käesolevas alapeatükis võrdleb ta saadud andmeid varasemate uuringutega ning teeb tulemuste põhjal järeldused.

Eriala valiku analüüsis selgus, et tudengid valivad suurel määral eriala, mis pakub neile huvi ning mille õppekava neile meeldib. Samasugused andmed said Ahmed *et al.* (2016) ja Beggs *et al.* (2008). Tähelepanu pööratakse ka tulevasele karjäärile, tööhõivele või hästi tasustatud töökohale. Harvemini sõltub valik vanemate, sõprade või teiste inimeste soovitudest. Nende andmete põhjal saab väita, et tudengid teevad oma elukutse valiku teadlikult. Vastused, mida valiti rohkem kui teisi, viitavad sellele, et tudengid otsivad eriala kohta lisainformatsiooni või statistikat. Jääb siiski selgusetuks, kust tudengid saavad andmeid ja kui usaldusväärsed need on.

Kuna Walkeri ja Zhu (2011) andmete kohaselt sõltub hariduse kvaliteet õppeasutusest, esitas autor küsimuse ülikooli valiku kohta. Ülikooli valimise tegurid, mida peetakse oluliseks, kinnitavad

osaliselt Hoxby' (2009) andmeid. Tudengid pööravad tähelepanu ülikooli ressurssidele. Nende hulka kuuluvad praktikavõimalused, ülikooli tuntus Eestis või maailmas ning erialade õppekava. On huvitav, et õppekulud on tudengite jaoks olulised, sest enamasti kuid mitte kõik on Eestis tasuta. Vähem oluliseks peetakse õppehoone seisukorda ja seda, kui lähedal asub ülikooli kodule. Selles küsimuses märkas autor, et eriala tööhõive tähtsus on suurem kui üldiselt ülikooli vilistlaste seas.

Enne küsimuste esitamist palgaootuste kohta uuris autor tudengitelt, kas nende eriala on hästi tasustatud või mitte. Kuna enamik tudengeid vastuseks valisid variandid „on“ või „ei ole“ ja vähem „ei tea“, võib teha järelduse, et nad jälgivad statistikat või muid andmeid selle kohta, kui palju vastava eriala inimesed teenivad. Ehk teisisõnu sõltub töötasu erialast (Webbink, Hartog 2004; Simsova, Reissova 2016).

Palgasoov vahetult pärast ülikooli lõpetamist on 1001–1500 eurot. Selgus, et naised ootavad väiksemat töötasu kui mehed. Need andmed kinnitavad eelnenud uuringuid (Blau, Ferber 1991; Dominitz, Manski 1996; Heckert, Wallis 1998; Botelho, Pinto 2004; Brunello *et al.* 2004). Ühtlasi tõestavad andmed, et magistriõppe tudengid ootavad sama suurt töötasu kui bakalaureuseõppe tudengid (Simsova, Reissova 2016). Viie aasta möödudes lõpetamisest ootused kasvavad – tudengid ootavad töötasu vahemikus 1501–2000. Meeste ootused on kõrgemad kui naistel ning magisrtrandide ootused suuremad kui bakalaureusetudengitel.

Töötasu suuruse kriteeriumide valimisel tekkisid mõned vastuolud. Vaatamata sellele, et tudengid pööravad tähelepanu ülikooli tuntusele Eestis ja maailmas, arvavad nad, et see pole töötasu määramisel oluline. Kuid need andmed tõestavad Jerrimi (2008) kokkuvõtet, et töötasul pole otsest sõltuvust ülikoolist. Jerrim (2008) arvab, et olulised on akadeemilised tulemused ja isikuomadused. Oma vastustes pööravad tudengid tõesti suurt tähelepanu isiklikele omadustele, rõhutades vähemal määral head õppeedukust. Kinnitada pole aga võimalik Brunello *et al.* (2004) uuringut, mille kohaselt paremad akadeemilised tulemused on seotud kõrgemate ootustega. Suures osas on kõige tähtsam praktika olemasolu või eelnev töökogemus. Kuid pole täpsustatud, kas eelnev töökogemus peaks olema erialane või mitte. Kuna tudengid valivad eriala oma huvide järgi (Beggs *et al.* 2008; Ahmed *et al.* 2016), on ka loogiline, et nad eelistavad huvitavat tööd suurele töötasule.

Lisaks juba nimetatud kriteeriumidele eristavad tudengid ka muud. Nende hulka kuuluvad vanus (Brunello *et al.* 2004), kuigi Carvajali *et al.* (2000) kohaselt kipuvad tudengid vanuse tähtsust üle hindama, sugu (Blau, Ferber 1991; Dominitz, Manski 1996; Heckert, Wallis 1998; Botelho, Pinto 2004; Brunello *et al.* 2004), rahvus ja pereseis (Eriksson 2017).

Kokkuvõtteks: tudengid ootavad vahetult pärast ülikooli lõpetamist töötasu 1001–1500 eurot kuus ning viie aasta möödudes 1501–2000 eurot kuus. Meeste ootused on kõrgemad kui naiste omad ning magistriõppe tudengid ootavad viie aasta möödumisel pärast ülikooli lõpetamist suuremat töötasu kui bakalaureuseõppe tudengid. Tudengite arvates sõltub töötasu eelnevast praktikast või töökogemusest ning isikuomadustest.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada, millised on töötasuootused majandusarvestuse tudengite seas, ning võrrelda neid andmeid varastemate uuringute andmetega. Lisaks uuris autor parima arusaamise huvides tausta ehk eriala ja ülikooli valiku põhjuseid. Eesmärgi saavutamiseks püstitas autor neli uurimisküsimust, mis leidsid töö käigus vastuse.

Esimeses peatükis käsitleti varasemaid akadeemilisi uuringuid ja statistikat tudengite töötasuootuste kohta. Lisaks toodi välja kõrgharidusega inimeste osakaalu muutumine, selle mõju töötasule ning tudengite eriala valikut mõjutavad tegurid.

Vastavalt akadeemilistele allikatele on viimasel ajal suurenenud kõrgharidusega inimeste osakaal, millega kaasnevad negatiivsed muutused seoses töötasuga. Konkurents tööturul kasvab ning tööandjad võivad seda enda huvides ära kasutada, pakkudes väiksemat töötasu. Teiste uuringute järgi leiab see nähtus aset ainult sissetulekute jaotuse alumisse ossa jäävate inimeste puhul. Erinevaid erialasid ja erinevates ülikoolides omandatud haridust hinnatakse erinevalt. Näiteks on sotsiaalteaduste kraadiga inimeste töötasu väiksem kui majandusteaduse haridusega inimestel.

Eriala valimisel lähtuvad tudengid kõige rohkem oma huvidest. Tähtsuselt teisel kohal on valitud eriala programm, millele järgnevad tulevase töö omadused. Tasub märkida, et rahalised hüved ja teiste inimeste soovitusel on vähem tähtsad kui huvitav töö.

Ootused töötasule võivad tudengite lõikes erineda. Mõned on hästi informeeritud tööturul toimuvast, seal esinevast ebavõrdsusest, kasu jaotamisest või oma positsioonist ning ootavad realistlikku töötasu. Teised aga ala- või ülehindavad oma tulevast sissetulekut. Näiteks tudengite, kelle pereliikmete sissetulek on suur, ja esimese kursuse tudengite ootused on ebarealistlikumad kui teiste omad ning nad ootavad sageli kõrgemat töötasu, kui tööandjad on nõus pakkuma. Samuti alahindavad naised tavaliselt töötasu ning küsivad vähem palka kui mehed. Töötasu alahindamine kasu ei too, küll aga võib ülehindamine innustada tulevikus paremat töökohta otsima.

Töötasu suurust võivad mõjutada ka muud tegurid. Nende hulka kuuluvad sugu, rahvus, vanus ja pereseis.

Teises peatükis analüüsis autor ankeetküsitluse abil saadud andmeid. Andmete põhjal selgus, et tudengid valivad eriala, lähtudes eelkõige oma huvidest. Teiseks lähtuvad nad oma tulevasesst karjäärist. Kolmandaks uurivad nad või püüavad aimata, kas valitud erialal on suur tööhõive, et leida pärast ülikooli lõpetamist erialast tööd. Seejärel peavad tudengid oluliseks eriala õppekava. Viimasteks tähtsateks kriteeriumideks on see, kui tasustatud on valitud eriala, ning vanemate või sõprade soovitusel. Enamik arvab, et valitud eriala on hästi tasustatud. Kuid samas otsustavad tudengid huvitava ja hästi tasustatud töö vahel valides huvitava kasuks.

Samuti selgus, et ülikooli valides pööravad tudengid kõige rohkem tähelepanu erialade õppekavadele. Lisaks mängib rolli ka valitud ülikooli tuntus Eestis või mujal maailmas. Sama tähtis kui ülikooli tuntus on õppekulud. Oluliseks kriteeriumiks peavad tudengid praktikavõimalust. Nagu ka eriala valimisel, uuritakse ülikooli valides, kas vilistlaste seas on suur tööhõive, või püütakse seda aimata. Peale selle on tähtis ülikooli infrastruktuur. Oluliseks peetakse ka õpehoone seisukorda. Vähem olulisemad on ülikooli koostöö teiste organisatsioonidega ja akadeemilised võimalused. Kõige ebaolulisemaks peetakse Erasmuse võimalusi ja ülikooli asukohta.

Uuringu tulemused näitavad, et vahetult pärast ülikooli lõpetamist ootavad tudengid töötasu vahemikus 1001–1500 eurot kuus (brutopalk). Bakalaureuse- ja magistriõppe tudengitel on sarnased ootused. Kuid mehed ootavad suuremat töötasu kui naised. Meeste ootused jäävad vahemikku 1501–2000 eurot kuus ning naiste ootused vahemikku 1001–1500 eurot kuus. Viie aasta möödudes ülikooli lõpetamisest tudengite ootused kasvavad ning palgasoov jääb bakalaureusetudengitel vahemikku 1501–2000 eurot ja magistrantidel vahemikku 2001–2500 eurot. Nagu ka ülikooli lõpetamisel, ootavad mehed viis aastat pärast lõpetamist suuremat töötasu kui naised – naised 1501–2000 ja mehed 2001–2500 eurot.

Uuringu andmete järgi nõustavad tudengid pigem sellega, et tööpraktika läbimine aitab kiiremini tööd leida, kuid vähemal määral sellega, et tööpraktika olemasolu võib mõjutada töötasu suurust.

Samuti on tudengid pigem nõus, et töötasu võib sõltuda erialast ning et sotsiaalvõrgustikud võivad olla olulised töökoha leidmisel. Ning viimaseks on nad pigem nõus, et magistrikraadiga spetsialistid teenivad rohkem kui bakalaureusekraadiga.

Lisaks selgus, et kõige olulisemateks kriteeriumideks töötasu määramisel peetakse eelnevat erialast tööpraktikat, haridustaset ja keeleoskust. Vähemtähtsaks peetakse head õppeedukust ja kõige ebaolulisemaks lõpetatud ülikooli tuntust. Lisaks eespool loetletud kriteeriumidele tuuakse kõige rohkem välja töötotsija vanust, sugu ja rahvust. Vähemal määral peetakse oluliseks pereseisu ja usku.

SUMMARY

FUTURE SALARY EXPECTATIONS OF STUDENTS LEARNING ECONOMIC ACCOUNTING

Marina Poshechenkova

In the last few years statistics in Estonia (Oidermaa 2017) show, that the most popular faculty for bachelors studies is business in TUT. The university got a total of 748 admission applications for business studies (Ibid). One of the popular major studies in business during the last few years was financial accounting, around 26% (TTÜ dekanat 2018). According to the research done by CV keskus regarding the expected salary range TUT alumni rank third, among them IT specialists and engineers anticipating a higher salary. Analysis of the Estonian labour market agrees, that the highest salaries were received by managers and IT specialists (CV Keskus 2017). Considering all this information a question arises, why are enrollees choosing financial education.

The aim of this graduate work is to find out, what salary is expected by the business studies alumni and to compare the results to past studies. For the better understanding of the subject, the author is also studying the background: the motivation behind picking the faculty and the university.

These are the questions the author raised in this study:

1. How does the level of education affect the range of anticipated wage?
2. Does work experience and internships affect the size of the expected salary?
3. From the students perspective, what criteria does the employer use when assigning wages?
4. What are the students' expectations going into finance: higher salary or a more interesting job?

In order to receive the answers to these questions, and to finish this graduate work, the author studied specialised literature and compiled a survey for the students, hoping to understand how the expected salary forms and if there are differences in due amount of money between bachelors and masters and how those expectations change five years after graduation. For the analysis of data quantitative research method was applied.

In the first chapter, previous academic studies and statistics are examined. Among them the statistics of the number of graduates and it's effect on salary expectations.

According to academic sources, recently one can observe an increase in the number of people obtaining higher education, which negatively impacts salary rates. While competition on the labour market rises, the employers use the situation in their advantage by lowering the wages. As stated by other studies, this situation is only observed in the lower income division. Different field of studies and education obtained at different universities are not valued equally. For example, people with social degrees have lower wages then the ones with economic degrees.

When choosing their field of studies the students are taking into account: “1) match with interests, 2) course/major attributes, 3) job characteristics, 4) financial considerations.”²

Salary expectations among the students tend to differ. Some are well informed about the situation in the labour market, how the wage inequality manifests, how does the division of earnings works, about their job affecting said division, and because of this information have a realistic grasp on their labour worth. Others tend to underrate or overrate their future earnings. For instance, students from high-earning families and freshmen are prone to overestimating their pay. Female students on the other hand, are frequent underrating their future salaries. Underrating ones future earnings is of no use, overestimating can be a stimuli for a search for a better paying job. Other factors can affect wages, among them gender, nationality, age and marital status.

In the second chapter the author analyses the data from the questioner. The information shows that the students pick their field of study primarily based on their interests. Secondly, the future career. In the third place, how sought after the degree is on the labour market. After that, the curriculum.

² Beggs, J. M., Bantham, J. H., & Taylor, S. (2008). Distinguishing the factors influencing college students' choice of major. *College Student Journal*, 42(2), 381-395.

And last the size of the salary and advice from family and friends. Most students are sure that their professions are well compensated, but if pressed to choose between a more interesting job and a higher salary, will choose the former.

In addition it was concluded that while choosing the university the first thing the enrollees take note is the curriculum. University standing in Estonia and in the world is also taken into account. Equally important are the expenses associated with studying, as are internship opportunities. When choosing a university, as is with choosing a field of studies, it is known or thought that there is a higher percentage of alumni employed versus the people without higher education. Less important are the infrastructure of the university and its international connections and academic possibilities. At the very end of the list is the university geographical position.

According to the survey the expected brutto salary of the students after graduation is between 1001 and 1500 euro a month. Masters and baccalaureates expect the same wage, men are expecting a higher wage than women. The expectations of men fall between 1501 and 2000 euros a month, while women are expecting from a 1001 to 1500 euros. Five years after graduation expectations rise to 1501 to 2000 euros with baccalaureates and from 2001 to 2500 with masters. In this case men still expect more than the women, 2001 to 2500 euros and 1501 to 2000 euros respectively.

According to the survey, students agree, that having had an internship increases the speed of finding a job, but to a lesser extent affects the size of the salary. Students are more likely to agree that the earnings are affected by the field of studies and your social connections can play a role while job hunting. Lastly, the students agree that masters degree holders earn more than their bachelor degree holding counterparts.

Apart from that, it has become known, that the most important criteria in assigning the range of wages are the presence of an internship, the level of the degree and language proficiency. Slightly less people consider that good academic performance is important, and the notoriety of the finished university less so. In addition the respondents mention age, sex and nationality. Marital status and religiousness have less influence.

KASUTATUD ALLIKAD

- Ahmed, K.A., Sharif, N., Ahmad, N. (2016) Factors influencing career choice: Empirical investigation from business students. *Proceedings of the 28th International Business Information Management Association Conference - Vision 2020: Innovation Management, Development Sustainability, and Competitive Economic Growth*, 3079-3092.
- Beggs, J. M., Bantham, J. H., & Taylor, S. (2008). Distinguishing the factors influencing college students' choice of major. *College Student Journal*, 42(2), 381-395.
- Betts, J.R. (1996). What do students know about wages? Evidence from a survey of undergraduates. *Journal of Human Resources*, 31(1), 27-56. doi:10.2307/146042.
- Blau, F.D., & Ferber, M.A. (1991). Career Plans and Expectations of Young Women and Men. *Journal Of Human Resources*, 26(4), 581- 607. doi:10.2307/145976.
- Botelho, A., & Pinto, L.C. (2004). Students' expectations of the economic returns to college education: results of a controlled experiment. *Economics of Education Review*, 23(6), 645- 653. doi:10.1016/j.econedurev.2004.03.005.
- Brunello, G., Lucifora C., & Winter-Ebmer, R. (2004). The Wage Expectations of European Business and Economics Students. *Journal of Human Resources*, 39(4), 1116-1142. doi:10.2307/3559041.
- Carvajal, M. J., Bendana, D., Bozorgmanesh, A., Castillo, M. A., Pourmasiha, K., Rao, P., & Torres, J. A. (2000). Inter-gender differentials between college students' earnings expectations and the experience of recent graduates. *Economics of Education Review*, 19(3), 229-243.
- Chevalier A., Harmon C., Walker I. and Zhu Y. (2004) "Does Education Raise Productivity, or Just Reflect it?", *Economic Journal*, 114, pp. F499-F517.
- CV Keskus (2017). *Milline oli tänavu Eesti kõrgeima palgaga amet?* Kättesaadav: <https://www.aripaev.ee/uudised/2017/12/18/milline-oli-tanavu-estti-korgeima-palgaga-amet>, 2.vebruar 2018
- DeMarie, D., & Aloise-Young, P. A. (2003). College students' interest in their major. *College Student Journal*, 37(3), 462-470.
- Dominitz, J., & Manski, C.F. (1996). Eliciting Student Expectations of the Returns to Schooling. *Journal Of Human Resources*, 31(1), 1-26. doi:10.2307/146041.

- Elias P. and Purcell K. (2004) "The Earnings of Graduates in their Early Careers", *Research Report No. 5*, IER/ESRU.
- Eriksson, S., Johansson, P., & Langenskiöld, S. (2017). What is the right profile for getting a job? A stated choice experiment of the recruitment process. *Empirical Economics*, 53(2), 803-826.
- Heckert, T.M., & Wallis, H.A. (1998). Career and salary expectations of college freshmen and seniors: Are seniors more realistic than freshmen? *College Student Journal*, 32(3), 334.
- Hoxby, C. M. (2009). The changing selectivity of American colleges. *Journal of Economic perspectives*, 23(4), 95-118.
- Jerrim, J. (2008). Wage Expectations of UK Students: How do they Vary and are they Realistic?
- Jerrim, J. (2011). Do UK Higher Education Students Over estimate Their Starting Salary? *Fiscal Studies*, 32(4), 483-509. doi:10.1111/ j.1475-5890.2011.00148.x
- Johanson, A. (2017). *Milliste kõrgkoolide lõpetajad küsivad kõige rohkem palka?* Kättesaadav: <https://majandus24.postimees.ee/4158895/milliste-korgkoolide-lopetajad-kusivad-koige-rohkem-palka>, 2.veebruar 2018
- OECD (2007), Education at a Glance 2007, *OECD Indicators*, Paris
- Oidermaa, J.J. (2017). *Suur graafikulugu: Eesti ülikoolide kõige populaarsemad erialad.* Kättesaadav: <https://novaator.err.ee/606092/suur-graafikulugu-eesti-ulikoolide-koige-populaarsemad-erialad>, 02.veebruar 2018
- O'Leary, N. C., & Sloane, P. J. (2005). The changing wage return to an undergraduate education.
- Simsova, J., & Reissová, A. (2016). How much will I earn? Expectations versus reality. *E+ M Ekonomie a Management*, 19(2), 4.
- TTÜ dekanat, väljavõte õppetegevuse andmebaasidest, 15.02.2018
- Walker, I., & Zhu, Y. (2008). The college wage premium and the expansion of higher education in the UK. *The Scandinavian Journal of Economics*, 110(4), 695-709.
- Walker, I., & Zhu, Y. (2011). Differences by degree: Evidence of the net financial rates of return to undergraduate study for England and Wales. *Economics of Education Review*, 30(6), 1177-1186.
- Webbink, D., & Hartog, J. (2004). Can students predict starting salaries? Yes!. *Economics of Education Review*, 23(2), 103-113.
- Wolter, S. C. (2000). Wage expectations: a comparison of Swiss and US students. *Kyklos*, 53(1), 51-69.

LISAD

Lisa 1. Tudengite töötasu ootuse uuringu ankeetküsitlus

Hea üliõpilane!

Mina olen Marina. Õpin kolmandal kursusel TTÜs. Palun Teid võtta osa minu uuringust, mis on seotud majandusarvestuse peeriala tudengite töötasu ootustega peale ülikooli lõpetamist. Kõik vastused on anonüümsed ning töös on andmed välja toodud ainult üldises vormis. Ankeedi täitmiseks kuulub Teil umbes 7-10 minutit. Viimane võimalus ankeedi täita on 21.03.2018

Kui Teil tekkivad küsimused või ettepanekud, palun kirjutage minu e-maili aadressile marina.poshechenkova@gmail.com

- 1) Kas Te olete...?
 - a) Mees
 - b) Naine

- 2) Kui vana Te olete (täisaastates)?
 - a) 18-21
 - b) 22-25
 - c) 26-29
 - d) 30-33
 - e) 34-...

- 3) Mis (üli)koolis Te õpite?
 - a) Tallinna Tehnikaülikool
 - b) Tallinna Ülikool
 - c) Tallinna Majanduskool
 - d) Tartu Ülikool

Lisa 1 järg

- e) Maaülikool
 - f) Muu
- 4) Mitmendal kursusel Te õpite?
- a) Esimesel kursusel
 - b) Teisel kursusel
 - c) Kolmandal kursusel
- 5) Te õpite
- a) Bakalaureuseõppes
 - b) Magistriõppes
 - c) Avatud Ülikool
- 6) Mis keeles Te õpite?
- a) Eesti keeles
 - b) Inglise keeles
 - c) Muu
- 7) Millised järgmistest teguritest on ülikooli valiku juures olulised? (1 - üldse ei ole oluline; 5 - väga oluline)

	1	2	3	4	5
Õppekulud					
Akadeemilised võimalused (nt. ülikooli projektides osalemine jms)					
Ülikooli koostööd teiste organisatsioonidega					
Õpehoone seisund					
Ülikooli tuntus Eestis või maailmas					

Lisa 1 järg

Asub kodu lähedal					
Paktika võimalused					
Erialade õppekava					
Erasmuse võimalus					
Ülikooli vilistlaste seas on kõrge tööhõive määr					
Ülikooli infrastruktuur					

Allikas: autori koostatud.

8) Kuidas Te valisite oma eriala?

- a) Langeb kokku huvidega
- b) Lähtudes tulevasesest karjäärist
- c) Meeldib õppekava
- d) Valitud erialal on suur tööhõive
- e) Vanemate soovitude järgi
- f) Tuttavate/sõbrade soovitude järgi
- g) Valitud eriala on kõrgelt tasustatud
- h) Oma variant

9) Minu eriala on kõrgelt tasustatud

- a) Olen nõus
- b) Ei ole nõus
- c) Ei oska öelda

10) Missugust töötasu Te ootate pärast ülikooli lõpetamist? (Brutopalk kuus)

- a) Alla 700
- b) 701-1000
- c) 1001-1500
- d) 1501-2000

Lisa 1 järg

- e) 2001-2500
- f) 2501-3000
- g) Üle 3000

11) Kas Te olete nõus järgmiste väidetega? (1 - üldse ei ole nõus; 5 - olen täiest nõus)

	1	2	3	4	5
Spetsialistid magistrikraadiga teenivad rohkem kui bakalaureusekraadiga					
Töötasu sõltub erialast					
Sotsiaalvõrgustik on oluline töö leidmisel					
Tööpraktika läbimine suurendab töö leidmise kiirust					
Tööpraktika olemasolu mõjutab töötasu					

Allikas: autori koostatud.

12) Missugust töötasu Te ootate 5 aastat pärast ülikooli lõpetamist? (Brutopalk kuus)

- a) Alla 700
- b) 701-1000
- c) 1001-1500
- d) 1501-2000
- e) 2001-2500
- f) 2501-3000
- g) Üle 3000

13) Kas Teil on pereliikmed/tuttavad, kes saaksid aidata erialast tööd leida?

- a) Jah ja ma kasutan seda võimalust
- b) Jah, aga ma ei kasuta seda võimalust

Lisa 1 järg

- c) Ei

14) Mis on kõige olulisemad kriteeriumid töötasu määramisel?

- a) Haridustase
- b) Lõpetatud ülikooli tuntus
- c) Eelnev erialane tööpraktika
- d) Hea õppeedukus
- e) Keeleoskus
- f) Minu variant

15) Mis on Teie jaoks olulisem?

- a) Huvitav töö
- b) Kõrge töötasu

16) Mis Teie arvates veel mõjutab töötasu?

- a) Tööpraktika olemasolu
- b) Vanus
- c) Rahvus
- d) Sugu
- e) Pereseis
- f) Usk
- g) Ei oksa öelda
- h) Minu variant

Lisa 2. Tudengite töötasu ootuse uuringu ankeetküsitluse vastused

- 1) Kas Te olete...?
 - a) Mees – 66 vastust
 - b) Naine – 30 vastust

- 2) Kui vana Te olete (täisaastates)?
 - a) 18-21 – 46 vastust
 - b) 22-25 – 37 vastust
 - c) 26-29 – 6 vastust
 - d) 30-33 – 4 vastust
 - e) 34-... – 3 vastust

- 3) Mis (üli)koolis Te õpite?
 - a) Tallinna Tehnikaülikool – 76 vastust
 - b) Tallinna Ülikool – 5 vastust
 - c) Tallinna Majanduskool – 3 vastust
 - d) Tartu Ülikool – 5 vastust
 - e) Maaülikool – 0 vastust
 - f) Muu – 7 vastust

- 4) Mitmendal kursusel Te õpite?
 - a) Esimesel kursusel – 24 vastust
 - b) Teisel kursusel – 24 vastust
 - c) Kolmandal kursusel – 48 vastust

- 5) Te õpite
 - a) Bakalaureuseõppes – 69 vastust
 - b) Magistriõppes – 27 vastust
 - c) Avatud Ülikool – 0 vastust

- 6) Mis keeles Te õpite?
 - a) Eesti keeles – 86 vastust

Lisa 2 järg

b) Inglise keeles – 8 vastust

c) Muu – 2 vastust

7) Millised järgmistest teguritest on ülikooli valiku juures olulised? (1 - üldse ei ole oluline; 5 - väga oluline)

	1	2	3	4	5
Õppekulud	9	3	14	21	49
Akadeemilised võimalused (nt. ülikooli projektides osalemine jms)	10	19	28	23	16
Ülikooli koostööd teiste organisatsioonidega	14	9	29	26	18
Õpehoone seisund	9	6	31	27	23
Ülikooli tuntus Eestis või maailmas	4	6	17	30	39
Asub kodu lähedal	30	15	20	19	12
Paktika võimalused	6	9	18	24	39
Erialade õppekava	1	2	4	28	61
Erasmuse võimalus	25	19	24	16	12
Ülikooli vilistlaste seas on kõrge tööhõive määr	12	4	22	28	30
Ülikooli infrastruktuur	11	5	21	32	27

Allikas: autori koostatud.

8) Kuidas Te valisite oma eriala?

a) Langeb kokku huvidega – 73 vastust

b) Lähtudes tulevasesest karjäärast – 54 vastust

Lisa 2 järg

- c) Meeldib õppekava – 26 vastust
- d) Valitud erialal on suur tööhõive – 33 vastust
- e) Vanemate soovitude järgi – 23 vastust
- f) Tuttavate/sõbrade soovitude järgi – 11 vastust
- g) Valitud eriala on kõrgelt tasustatud – 24 vastust
- h) Oma variant – 2 vastust

Oma variandi vastused:

- 1. Oli spontaane otsus
- 2. Sinna kuhu võtsid

9) Minu eriala on kõrgelt tasustatud

- a) Olen nõus – 51 vastust
- b) Ei ole nõus – 13 vastust
- c) Ei oska öelda – 32 vastust

10) Missugust töötasu Te ootate pärast ülikooli lõpetamist? (Brutopalk kuus)

- a) Alla 700 – 1 vastust
- b) 701-1000 – 14 vastust
- c) 1001-1500 – 37 vastust
- d) 1501-2000 – 26 vastust
- e) 2001-2500 – 11 vastust
- f) 2501-3000 – 3 vastust
- g) Üle 3000 – 4 vastust

11) Kas Te olete nõus järgmiste väidetega? (1 - üldse ei ole nõus; 5 - olen täiesti nõus)

	1	2	3	4	5
Spetsialistid magistrikraadiga teenivad rohkem kui bakalaureusekraadiga	7	18	24	18	29
Töötasu sõltub erialast	3	10	9	22	52

Lisa 2 järg

Sotsiaalvõrgustik on oluline töö leidmisel	5	6	20	30	35
Tööpraktika läbimine suurendab töö leidmise kiirust	2	6	12	25	51
Tööpraktika olemasolu mõjutab töötasu	8	11	23	26	28

Allikas: autori koostatud.

12) Missugust töötasu Te ootate 5 aastat pärast ülikooli lõpetamist? (Brutopalk kuus)

- a) Alla 700 – 0 vastust
- b) 701-1000 – 1 vastus
- c) 1001-1500 – 14 vastust
- d) 1501-2000 – 32 vastust
- e) 2001-2500 – 23 vastust
- f) 2501-3000 – 11 vastust
- g) Üle 3000 – 15 vastust

13) Kas Teil on pereliikmed/tuttavad, kes saaksid aidata erialast tööd leida?

- a) Jah ja ma kasutan seda võimalust – 20 vastust
- b) Jah, aga ma ei kasuta seda võimalust – 23 vastust
- c) Ei – 53 vastust

14) Mis on kõige olulisemad kriteeriumid töötasu määramisel?

- a) Haridustase – 75 vastust
- b) Lõpetatud ülikooli tuntus – 21 vastust
- c) Eelnev erialane tööpraktika – 77 vastust
- d) Hea õppeedukus – 36 vastust
- e) Keeleoskus – 72 vastust
- f) Minu variant – 12 vastust

Lisa 2 järg

Oma variandi vastused:

1. Ametikoha väärtus
2. Team work
3. Pead ise olema aktiivne ja kiire õppija, et näidata oma potentsiaali
4. Avaliku ja erasektori vahe
5. Kui vastutav ettevõtte jaoks tehtud töö
6. Enda motivatsioon ja eesmärgid
7. Töö ajal näidatud oskused ja initsiatiiv
8. Praktilised oskused
9. Tööülesanded; kui palju aega kestab tööpäev
10. Isiklik potentsiaal
11. Töökogemus
12. Erialane kogemus

15) Mis on Teie jaoks olulisem?

- a) Huvitav töö – 67 vastust
- b) Kõrge töötasu – 29 vastust

16) Mis Teie arvates veel mõjutab töötasu?

- a) Tööpraktika olemasolu – 63 vastust
- b) Vanus – 48 vastust
- c) Rahvus – 23 vastust
- d) Sugu – 33 vastust
- e) Pereseis – 17 vastust
- f) Usk – 3 vastust
- g) Ei oksa öelda – 2 vastust
- h) Minu variant

Oma variandi vastused:

1. Töökogemus
2. Äriidee
3. Kogemus

Lisa 2 järg

4. Varasem töökogemus
5. Töötaja individuaalsed töötulemused

Lisa 3. Ülikooli valiku kriteeriumite analüüs

Kriteeriumid	Ei ole üldse nõus	Pigem ei ole nõus	Neutraalne	Pigem olen nõus	Täiesti olen nõus	Hinnanguline keskmine väärtus
Õppekulud	9,4%	3,1%	14,6%	21,9%	51,0%	4,0
Akadeemilised võimalused (nt. ülikooli projektides osalemine jms)	10,4%	19,8%	29,2%	24,0%	16,7%	3,2
Ülikooli koostööd teiste organisatsioonidega	14,6%	9,4%	30,2%	27,1%	18,8%	3,3
Õpehoone seisund	9,4%	6,3%	32,3%	28,1%	24,0%	3,5
Ülikooli tuntus Eestis või maailmas	4,2%	6,3%	17,7%	31,3%	40,6%	4,0
Asub kodu lähedal	31,3%	15,6%	20,8%	19,8%	12,5%	2,7
Paktika võimalused	6,3%	9,4%	18,8%	25,0%	40,6%	3,8
Erialade õppekava	1,0%	2,1%	4,2%	29,2%	63,5%	4,5
Erasmuse võimalus	26,0%	19,8%	25,0%	16,7%	12,5%	2,7
Ülikooli vilistlaste seas on kõrge tööhõive määr	12,5%	4,2%	22,9%	29,2%	31,3%	3,6
Ülikooli infrastruktuur	11,5%	5,2%	21,9%	33,3%	28,1%	3,6

Allikas: autori koostatud.

Lisa 4. Töötsu teemal väitega nõusoleku analüüs

Väited	Ei ole üldse nõus	Pigem ei ole nõus	Neutraalne	Pigem olen nõus	Täiesti olen nõus	Hinnanguline keskmine väärtus
Spetsialistid magistrikraadiga teenivad rohkem kui bakalaureusekraadiga	7,3%	18,8%	25,0%	18,8%	30,2%	3,5
Töötasu sõltub erialast	3,1%	10,4%	9,4%	22,9%	54,2%	4,1
Sotsiaalvõrgustik on oluline töö leidmisel	5,2%	6,3%	20,8%	31,3%	36,5%	3,9
Tööpraktika läbimine suurendab töö leidmise kiirust	2,1%	6,3%	12,5%	26,0%	53,1%	4,2
Tööpraktika olemasolu mõjutab töötasu	8,3%	11,5%	24,0%	27,1%	29,2%	3,6

Allikas: autori koostatud.